

מִדְיָנִת
יִשְׂרָאֵל
מִשְׁרָאֵל הַבְּטָחוֹן
אֲרָכִיּוֹן צָהָל וּמִעֲרָכָת הַבְּטָחוֹן

383, 1976
136

תיק זה הוא העתק מצלום מהתיק המקורי保管 בארכיון צה"ל ומערכת הבטחון.
השימוש בתיק זה אסור רק למטרות שאותרו כוון. חל איסור על ייצור ו/או צילום
עתוקים נוספים מהתיק בלי אישור ממשוחטמן לכך על פי דין.

2

משרד הביטחון
ארכivון צה"ל ומערכת הביטחון

התחלת התיק

ארכו נס-א/ב/א שם יחידה:

הנושא:

רשות מים

10/7/1974

2/4/1974

72 J. 1912

בג'ון תשל"ג
2 באפריל 1974

לכבוד
מר יצחק נבון, ח"כ,
יו"ר ועדת החוץ והביטחון,
הכנסת,
ירושלים.

מר נבון נכבד,

על פי החלטת הוועדה הצעי מכתב להגשת
לועדת החוץ והביטחון את הדין וחשבון החלקי של ועדת החוקה,

בכבוד רב,

שמעון אברגט
מושיא בית המשפט העליון
יו"ש-ראש הוועדה

ס. 1300 2.1.74
ס. 2500 2.1.74
ס. 1300 2.1.74

C

ט' בנוּמָן חַשְׁלִינָה
1 באפריל 1974

לכבוד
הגב' גולדה מאיר,
ראש הממשלה,
ירושלים.

גבורה מאיר הצעירה,

על פי החלשת הוועדה הבנויה ממחכד להודיע בזאת
לממשלה את הדין ווחשבו החקיקי של וערת החקירה.

בכבוד רב,

שמפוזן אגרנט
נדיא בית המשפט הعليון
יושב ראש הוועדה

כ'יא 22 נובמבר 1974
1645 נס ר' כ'יאת ק'אל

ס

עדות החקיריה - מלחמת גיאן הקפודרים

ד 2 7 ר 0 0 ש ב 0 1 ח 1 ל 4 7

וועדת החקירות - אלמנון ג'ון הקפורדי

דין ווחבון חליין

פרק דראון: התקורתן

ביום כ"ב בחשוון תשל"ד (18.11.73) נתקבלה על ידי זממלה

החלאה האומרת:

"מ. ח. ל. י. ט. י. ט. :

א) העניינים בדלקמן, חיינו:

1. המידע, ביום שקדמו למלחמה يوم חכירותם, על מחלות האובייב וכובונתו לפתוח במלחמה ובן הערכות והחחלאות של הגורמים האכביים והעזרתיים המוסמכים לבן, בקשר למידע האמור;

2. הייערכותו של אהיל למלחמה בדרך כלל, כוגנותו ביום שקדמו למלחמה יוכן חכירותם ופעולותיו עד לבליית האויב –

הט ביום עניינים בעלי חשיבות ציבורית חיונית הטעוניים בירור.

ב) תוקם ועדת חקירה שתකור בענייניות האמורית ותמסור לממשלה דין-וחשבון.

ג) לקבוע, לאחר התייעצויות עם נשיא בית המשפט העליון, כי הוועדה תהיה על חמישה חברים.

ד) לקבוע, שהעביגיט שפט נוציא חקירה ודינוי הוועדה מחייבים סודיות, כאמור בסעיף 23 לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968, להואיה מסקאות (1) ו-(6) שבו ולבקש אישורה של ועדת החוץ והבטחון על הבנות לקביעה זו.

(ה) להודיע על החלטה זו מינה נשיא בית המשפט העליון.

בעקבות החלטה זו מינה נשיא בית המשפט העליון ביום כ"ו בחשוון

תשל"ד (21 בנובמבר 1973) בתוקף סמכותו לפי סעיף 4(א) לחוק ועדות

חקירה, תשכ"ט-1968, את יושב ראש הוועדה ואת שאר החברים בדלקמן:

ד"ר שמעון אגרנט, נשיא בית המשפט העליון - יושב-ראש

מר משה לנדווי, שופט בית המשפט העליון - חבר

ד"ר יצחק נבנצל, מבקר המדינה - חבר

רב-אלוף (מיל) יגאל ידין, פרופסור באוניברסיטה העברית - חבר

רב-אלוף (מיל) חיים לסקוב, נציג קבילות חילאים - חבר

2. אחרי שקבעה את טרדי עבדתה, החלטה הוועדה ביום 25.11.73 בגביה**ת**

העדויות והיא קימה עד היום 140 ישיבות ושםעה 58 עדים. כמו כן

הוגש לה חומר רב בכתבים. בשלב זה סיממה הוועדה את גביה**ת** העדויות ויתר

חראיות באחדים מהנושאים שבhem היה עליה לדון, ואלה הם לפחות המדר:

המידע, ביום שקדם לו למלחמה יום הפתורם, על מחלכי האויב ובוגנותיו

לפתחו במלחמה; הערכת המידע; הכוונות של צה"ל ביום שקדם לו למלחמה,

עד לשעת ההתקפה של האויב; החלטות של הגורמים הצבאיים והזרחיים,

שנקבלו על יסוד אותו מידע ועריכתו. דין וחשבון חלקן זה מתייחס

לנושאים אלה בלבד. הוועדה עдиין אינה דנה בו בנושאים אשיכיים

לhiיערכותו הכללית של צה"ל (כולל ענייני משטר ומשמעות, אדריכת ותורת

לחימה, איזוד וחימוש, מchnics לשעת חרות והפעלה, שיאות גיוס ו набאות

חמושות לחזית, ניתוח מקומם, מפקדים ויעודם של מעוזים והמצבים

והפעלה הלאה למשא), וכך לא בנווטא של ניהול הקרבות עד לעזירתה

האויב, הגם שהועדה כבר אכפתה ראיות גם על נושאים נוטפים אלה.

במיוחד ברצוננו להציג כבר עתה, שמיינן עדיין דנים בעיה חכובה

של האמת הכוח במעוזי התעללה: כוח זה, למרות שנלחח במטירות, ותרם

לפְּלוֹן לעזירתה האויב, היה למעשה בלתי-מגבש ובלתי-מצוון די צורכו. ענו

לזקק לבואו זה שעה שנכח אט מכלול הבעיות של מפקדים ויעודם של

מעוזים והמצבים והפעלה הלאה למשא, כי בעיות אלה שלובות זו בזו

באופן מהודך.

וואר, איטו, שמחינה כرونולוגית מטפלת הוועדה בדיון וחשבון זה

בשני הפרקים הבאיםים (המידע ועריכתו; כוונות) ומשאירת את שני

הנושאים הנוטפים (ההיערכות שבאה לפני הבוגנות, והקרבות עד לעצירת
האויב שהחלו עם גמר הבוגנות) לדין וחשבון נוטף. **אלץ** להבהיר בבר
מעתה שבאשר נבוא לדון בנושאים נוטפים אלה, לא נוכל בטעום או פג
למצותם מכל צדדים מפאת היקפן העזום, ושם נתרכז בפרקית נבחרים
מתוך כלל הטוגיות, הנראים לנו חשובים במיוחד.

3. הນוק להגשת דין וחשבון חלקו, על פי הטעמאות הנחותנה
לועדה בטיעוף 19א(א) לחוק.

לא חתעלנו משני שיקולים بعد הגשת דין וחשבון אחד ויחיד,
שיכלול את מצאיינו וಹמלאותינו לגבי כל הנושאים ייחדיו, המפורטים בכתב
המינוי של הוועדה. אלה הם: (א) הנושאים הללו, ובמיוחד הבוגנות
וההיערכות, קשורין זה לזה במידה זו או אחרת. (ב) בוגר לעריכת
ההגבות של בעלי התקידים אשוניים, עדיף היה שלא לפאל זאת חריוון
וריבו'
על פי הנושאים השונים. אולם, כנגד זה רצתה הוועדה כי בגללchromer
הריאות העזום שהובא לפניה, כבר נחמסכו דינוניה זמן רב, ועוד יחולוק
זמן עד לטיעו פועלתה. כדי לאכזר לדעת בקדם את מצאייה וಹמלאותיה
באוחת נושאים שבהם הטעמאות דינוני הוועדה, וראוי שהממשלה תוכל לפעול
על עיניהם בקדם.

יתרה מזו, דו"ח חלקו זה אף אינו מביל בל מה שיש לועדה
להגיד על נושא המידע והערכתו והבוגנות של אח"ל, וזאת מפני שהועדה
נוכחה לדעת כי ראוי להקדים ולפרנס את עיקרי המסקנות וಹמלאות
באישור המוסדי, וכן ביחס לבעלי התקידים ומשרות מסויימות, שאליהן
הגיעה הוועדה בדינוניה על אותו נושא. היא עצמה אפלה עשוות בכך, כי
אחרי תיעצחות ממושכת ומלאה בין חבריה כבר ביבשה את דעתה בוגר
למסקנות וಹמלאות הללו, אך ניסוח נימוקיהם המפורטים עלול להמשך עוד
זמן-מה. לפיכך מזאה הוועדה כי מושב להקדים אותן מסקנות וಹמלאות
ולפרנסן מיד, ואילו החנמקה המלאה אבואר דו"ח חלקו נוטף.

הדו"ח הזה מכיל תאור מללי של עובדות, בקיצור נምץ ובמידה שטאורה דרוש לשם הבנת המסקנות. על פי תוכנו הוא ניתן כלו לפרסות ברביה, וזאת הדו"ח הנוסף, ובו תואר מלא של העובדות והنمקה מלאה של מסקנות הוועדה, יוביל לתוצאות סודיות רביעם שימנו, ככל הנראה, אם פרסומו המלא ברביה.

4. אופיה של הוועדה ודרכן עבורה

ניתוח של הוראות חוק ועדות חקירה, משכ"ט-1968 (להלן: החוק), מראה שהועדה היא בעלת אופי מעין-שיפוטי, יתר על כן, העובדה שהרכבת הוועדה נקבע, בחוק טעיף 4(א) לחוק, על ידי נשיא בית המשפט העליון, אותן היא שאינה קיימת דיקה בין הממלכה ושאיין המדובר ב"ועדת חקירה משלתית". לשון אחרת, בהתקיבו את האסדר המינוח הדזה, המכון המחוקק להקנות לועדת החקירה אי-מלחות מוחלטת ולהבטיח מתוך עצמאית בקביעה מציאות והמלצותיה ואמינה על הצביעו.

5. בהחלטתה קבעה הממשלה ש"הענינים שהם נושא חקירה וධני הוועדה מחיבים סודיות, כאמור בסעיף 23 לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968, להוציא פסקאות (1) ו-(6) סבו"; וקבעה זו אושרתה על ידי ועדה החוץ והבחון של הכנסת בהחלטה מיום כ"ד באבון תשל"ד (19.11.73). בהתאם לכך, הקפידה הוועדה לקיים את דיווניה מתחורי דתאיית סגורות ולשמור היבט על סודיות חומר הראיות שהובע לה, בשוויה לנגד עיניה עצם הסודיות אינה ניחנת לחילוקה. בדרך כלל מוטב שזועדה החקורת "בעניין שהוא בעל חשיבות איבורית אותה שעה הענו" בירור" – בלשון טעיף 1 לחוק – מקיים את דיווניה בפורמי, ולא עוד אלא עקרון הפורמיות נקבע מפורט בסעיף 18(א). עם זאת, העnick שמהחוקק גם לוועדת חקירה בעמלה רשות "לקים דיון, כולם או מקצתו, בדחיפיות סגורות אם ראתה צורך בכך לשם שמירה על בטחון המדינה".
בענייננו החלטת הסודיות הגמורה, שנתקבלה מראש על ידי הממשלה מכוח

סעיף 23 לחוק, הינה בבחינת הכרח שלא יגונה, שכן החוקירה העתמה שומר הראיות מכיל שפע של עובדות וידיעות עלות אופי בוחני רגש ביותר, וחיללה שאלת מתרסמו בדברים וכך יתגלו לאויב, על כל הנזק גדול למדינה הכרוך בזה.

6. השימוש שהועדה עשהה בסעיף 15 לחוק

התלבנו בפרש הנכון של סעיף 15 של החוק והנו רואים אורך להקדים כמה מלות הטר על פרוש המשפט שנטקל על דעינו.

בסעיף זה מתו:

"(א) ראהה ועדת חוקירה של פלוני עלול להיפגע מן החוקירה או מתוארכיה, יודיע לו יושב-ראש הוועדה במה הוא עלול להיפגע ויעמיד לרשותו, בדרך שימצא לנכון, את חומר הראיות הנוגע לאויה פגיעה והנמצא בידי הוועדה או בידי מי שהותל עליו לאוסף חומר לפי סעיף 13.

(ב) אדם שהודיע לו כאמור בסעיף קטן (א) רשאי להתייאב לאנויה הוועדה, אם בעמו ואם על ידי עורך דין, להשמע דבריו ולחקור עדיהם, אף אם כבר העידו לפניו הוועדה, ורשאית הוועדה להתיר לו להביא ראיות, והכל בעניין הפגיעה כאמור."

לדעינו, מארת המשפט היה למנוע שאדם ייפגע עקב חומר ראיות שהובא לפניו הוועדה ללא ידיעתו, באופן נטלה מבטו האפשרות להגיב עליו. נוכח מטרה זו, לא הצלנו את סעיף 15 כאשר עדותו של פלוני במוח שחייב הביאה לידי הסכת מסקנה לחובתו (מעין הודהם בעל דין) או כאשר מסקנה בזאת נבעה ממשר שהוא היה כן או מזכרו דברים או פרוטוקול על דיווגים שבهم השתקף. אך לא התקנו שום מסקנה ממשכית לחובתו של עד, בלי שניתנה לו הזדמנות להתייחס בעמו לתוכן המסתמן. לעומת זאת, כאשר נחלגה מעודתו של עד אחר או ממשכית של עד אחר, שהוגשה ראייה לחובתו של פלוני בלי ידיע עליה, הצלנו את סעיף 15 כיוס אותה ראייה, והודיענו לנוגע בדבר על זכותו לחקירה גדרית של עדין שביב העידו זו להבאת ראיות נוספת - כל זה, אם יראה, בעזרת עורך דין.

הננו מטוכנעים שהפירוט שאנחנו נמנו לסעיף 15 עולה בקנה אחד עם דרישות הצדק והוא הבטיח דיון אוגן לקבל מי שטופיע לפניו ונדבר בדיון וחייבן זה לחובתו. בן ענו מטוכנעים שפירוט אחר, יותר מרחביב, של הטעיף היה מסכל את החקירה לחולוין, על-ידי סיבור ללא תקנה של הליביה.

7. חברי הוועדה חקרו בעצמן את העדויות, שהוזמנו על ידה וחתיכבו בפניה, והם כולם מטרו את עדותם באמירה בבחן צדק. בנוסף לעדויות וחראיות האתירות שנגבו על ידה במישרין, השילה הוועדה, בתוקף הסמכות הנחונה לה בסעיף 13 לחוק, על שש קבינות בתיירות במלואיהם את התקiid לאסוף חומר עובדתי מלאים על חיבטים מסוימים של הרכבות וההיערכות של אוניל במלחמה ועל פעולותיו עד לעצירת האויב. איסוף החומר הזה נעשה בדרך גביהית עדויות שלא באמירה בבחן צדק מפני אנשי אבא שהסתכו להuide בפניהם אוטפי החומר, וכן בדרך קבלת סמכויות ומואגים אחרים. הוועדה ראתה צורך להעדר באוטפי החומר בغال היקף הגדל של הרכאים העודתתיים הנוגעים לנושאים האמורים, ועקב הפניות הרבות בכתב שגבינו אליה אנשי אבא ושבהן חשבינו על ליוקויים ופגמים שונים, אשר נתקלו בהם בקשר לסדרי גיוסם, מצב האיזוד ואיבנות הנשק שבו ברשותם, ועוד. אוטפי החומר שמנו כאמור, הם:

אלוף (מיל) יוסף אבידר

אלוף (מיל) משה גורן

חח-אלוף (מיל) שמעון גלבוע

אלוף-משנה (מיל) ישרTEL ברמי

אלוף-משנה (מיל) יהושע נבו

אלוף-משנה (מיל) משה חמיר

אורופי החומר סיימו עתה לסייע את מלאותם. גם אם חלק הארי של החומר הרוב מאד, אשר נאטו, סייר לנושאים שהועדה עדיין אינה דנה בהם, רצוננו להשתחש בהזדמנות זו, כדי להודיעו לאוטפי החומר על נוכחותם לבצע את המשימות אוחטלו עליהם ולהביע את הערכתנו על הדרך המסורה והמוסכמת שבה הם מלאו את תפקידם.

8. נזיוון בגורמי הטעויות והמשגיח שמן החברה היה לערכו למען בירור האמתה ותקינות החקחים המתחייבים לגבי העמיד, אל לו לברוע מראית היישגו המכרייע של צה"ל, שהתגבר על מתקפת-פטע של האויב בשתי חזיתות ותוך חורף נפש של חייליו השיב מלוחמה שורה וכי יכול לאויב.

פרק שני: עיקרי מסודריה של חורשה בירושאי הגדעוז, וברובנו צה"ל

9. בבקורתנו על הערכות צמ"נ (אגף המודיעין במטה הכללי) וגורמים אחרים נזהרנו מאד שלא להתפס ל"חמה של אחר מעש", ושתדלנו לראות אם הדברים באפקטறיה של חטבם כדי שחייה בשעת החערבות שנעטו ותוחלתו שנתקבלו.

10. פתיחת המלחמה על ידי מאריכ וטוריה ביום המכורים תשל"ד (6.10.73), בשעה 14.00 בקריות, הפתיעה זאת צה"ל בזיה שעדי לשעות הבוקר המוקדמות של אותו יום לא הערכו הפיקוד העליון של צה"ל והחנהגה המידנית שלחמה בollowת תחיל, ובבוקרו של אותו יום, כאשר כבר התבכר לחט שחלמה מיטחה, חניהם הפיקוד העליון בעוצמת שהיה מפרוץ רק בשעה 18.00. זאת חמירות לטעויות אלה בהערכת יש להציג בראש ובראשונה על ראש צמ"נ ועל עוזרו הראשי הממונה על מחלקת מחקר באמ"נ, שהיא הגורם היחידי במדינת העוסק במחקר מודיעיני. אלה נמשלו במתן התרעה בלתי-מדויקת לחלווטין לצה"ל: רק בשעה 4.30 בוקר בערך ביום המכורים הודיע ראנ צמ"נ, על יסוד מידע חדש קיבל, על פתיחת המלחמה על ידי האויב בשעה 18.00 בערב בשתי חזיתות. התרעה קצרה זו לא אפשרה גיבום של המלואים בגזרה מסודרת וחיבתה גיבום חפוץ של מלראוי כחומר היבש, שלא לפי לוחות הזמן ונתוני הגובה התקיניים. הטעות הנוסף על ארבע שעות בין שעה 18.00 לשעה 14.00 קיירה עוד יותר את מרוחת הזמן בין קריית המלואים לבין פתיחת האש על ידי האויב. שעה שנייה זו גרמה לשבועיים

נוספים בכווננות של הכהות הסדריים בהדיותם, ובפריסתם הנכונה
בעיקר בחזיות המעליה.

11. סיבوت הכספי של גורמי הערכה היו צלשי: ראשית, דבקותם
העקסנית במה שהייתה קרויה בפיו "קונצטראצייה", שלפה (א) לא חטא מצרים
למלחמה נגד ישראל אלא אם מבטיחה לעצמה חיללה יכולת אוירית לתקוף
אם ישראל בעומק, ובמיוחד את שדות התעופה העיקריים של ישראל, כדי
לשתק את חיל האוויר הישראלי, ו-(ב) סוריה לא חטא להתקפה רבתי על
ישראל אלא בעת ובזענהacha עם מצרים. החדר לבנו, ממוקם שעוד
יפורשו בדו"ח החלקי הנושא לנו, כי קונצטראציה זו שייתכן והיתה
נכונה בזמןו, לא נבחנה בראווי מחדש בחלוקת הראשון והمبرיע נוכח לכך
הניסיונות המדיניות שהשתנו, ובמיוחד על סך מידע נוסף שהגיע לידי
אם"ן על התעומות האויב במערכות נס"ק נספוח, ועל כן היא נעשתה מופרכת
למעשה. שנית, ראש אם"ן האטיich לצה"ל מתן המרעה מראש על כוונת האויב
לפתחה במלחמה כוללת, התראה שמייסכה יאפשר את גיוסם המסודר של
המלואים. הבתחה זאת הונחה כיסוד מוסד למחנויות ההגנה של צה"ל.
אנו מואים שלא היה יסוד תחת לצה"ל הבאה מוואלתה עצמה. שלישית,
בימים שקדמו למלחמה יום הביצורים היו בידי אם"ן (מחקר) ידיעות
ማתריעות למגביר, שוטקו לו על-ידי מחלוקת האיסוף בתוך אם"ן ועל ידי
רשויות איסוף אחריות מדינה. אם"ן (מחקר) וריאם אם"ן לא הערכו
נכונה את המרעה שבידיעות הללו, מתוך דבקותם הדוקטרינרית ב"קונצטראציה"
ונכונאות לחרץ את היערכות האויב בקי החזית, שהיתה ללא קודים בגודל
cohohotih ובסיוונה בלבד החזית, בנימיהם שבל זה מעיד רק על מערך ההגנה
בຕוריה ועל ערכות "תרגיל" רב-זרועי במצרים, בדומה לתרגיליהם שהתקיימו
שם בעבר. מסיבה זו גם נזהר ראיון אם"ן זהירות מופרצת בנסיבות לנוקות
אמצעים נוספים טעמדו לרשותו וסחו עשויה לגלות מידע משלים חשוב.
בר עליה בידי האויב להטעות ולהפתיע או צה"ל במסווה התרגיל הנערך כביכול
במצרים. רק בבורכו נס"ק יוסי נס"ק באוקטובר, התהוו אמונת אם"ן באדקתו

העריכתו להחערער, וזאת בוגל קבלתי ידיעת ברורה במיוחד, שסקה היה לישבה עם חנחת המערך ההגנתי ו"החריגיל". אך עדין לא חוסקה המסקנה הנכונה, אלא טיכום העריכ אמ"ן הוסיף להיות: "סבירות נמכחה", ואפילו "נמכחה מנמכחה", של פתייה מלחמה על-ידי האויב. רק בשבת, يوم הפטוריות, בבוקר השם, אחריו שנקבלה ידיעת נספח, חד-משמעות, הגיעו הראש אמ"ן למטקנה שהמלחמה תפרוץ באותו יום.

12. בהערכתה המדיע על מהלכי האויב וכובונתו לפתחה במלחמה, שנשאטה על ידי בעלי תפקידים אחרים, בולטה ההשפעה המכרצה של ראש אמ"ן ומחלקו המחקר של אמ"ן, מכוח היותם המרנד היחיד להערכתה מודיעיןabei במדינה, ומכוח היותם שומר בצל המידע המודיעיני המתמודד אצלם מרשות האיסוף של אמ"ן עצמו, מן המוסד ומרשות איסוף אחרים, באשר אמ"ן מפיק את המידע הזה בצוות עובדת עם הערכתו בתורו "מודיעין" לרשותות אחרות, והוא ממליט למי יופץ חומר גולמי, ואיזה חומר יופץ.

13. עוזוותיו של אמ"ן לא היו אכן הצעויות היחידות ששיבשו את מהלכיו של אה"ל בראשית המלחמה. נושאו עליה ציגיט בהפעלה כוננותו על אה"ל בימי שקדמו למלחמה. ראייתו, אל אחדו שלא האזקה בגiros ומלואים. אנו סבורים שפלוי הנטונט זיהו בידו חייב היה הרמאכ"ל להמליץ על גיוס מלואים ותיקי בכתה היבאה עוד מרציתו השבע שקדם למלחמה, כדי לקיים את היחס הנכון בין כתות האויב שהיו בכוונות מלאה וערוכות נגדנו, לבין כוחותינו. לכל המאוחר אריך היה להמליץ, לאור הידיעות שחבינו, על גיוס כה ניכר ביחס ו', 5 באוקטובר, בבוקר, אפילו בהנחה שכובנות האויב עדין לא היו ברורות足ה. שנייה, התברר לנו שהסתמך לגורדי על נבאתם אמ"ן, כי ביכולתו לחת לזמן"ל חמיד התרעעה מספקת לגיוס מסודר של המלואים, לא **הנשיאות** תכנית הגנה מעובדת כראוי לפראיה, למקרה שהכח הטדר יצארך לעזרה לבדו התקפה כוללת של האויב בחזיתו המצרית וב חזית הסורית בעת ובעוונה אחת, וזאת באשר אה"ל מושתע בפי שחוטף. שלישית, אף אחרי קבלת התרעעה ביום שבת בבוקר לא נפרם כה אשריון הטדר בחדת התעללה בעוד מועד פרישת צופצימלית,

בנטיבות שנוצרו, לפי התכנית שהייתה קיימת לפרישה הגנתית של הבה
הדריך. גם לא ניתנה באותו בוקר הנחיה ברורה לאלוף פיקוד הדרום
ואף מנו לדרגים הנמוכים יותר, כדי עליהם להיעדר לקרה התקפה
והשדרה חוסר בהירות במתן פקודות מבצעיות ובוידוא באווען.

החלטות בכוננות בדרג הממשלי

14. (א) בישיבת המטה הכללי ביום 24 בטפamber 1973 הביע אלוף
פיקוד הצפון, אלוף יצחק חופי, דאגה בגלל מיגבלות בקבלה התראה מספקת,
נוכח המצב המשוכן שנוצר ברמת הגולן עקב הגברת המערך הסורי המוגן
על ידי מערך טילים אנטיאוירטיים עיל. שר הביטחון תרשם מdagתו של
אלוף פיקוד הצפון, במיוחד לגבי האיום ליישובים ברמת הגולן, שהיה
אמון במערך הסורי. ביום 26 בטפamber,prox ראש השנה, הוא ביקר שם, כדי
לעמוד על המצב מקרוב, ואף חשמיע דבריו אזהרה באזני הסורים. הוחלט
על חיזוק מסויים של מערך האריוון והארטילריה ברמת הגולן.

(ב) לפי יוזמת שר הביטחון החליטה ראש הממשלה בזמן, אחרי שובה
מנסיעת לטטרבורג ולווינה בימים 30 בטפamber עד 2 באוקטובר, התייעצות
גבאי-מדינית ליום 3 באוקטובר, בהשתפות השרים אלון, גלילי ודין.
kan השתתפו בהתייעצויות הרמטכ"ל ותא"ל אריה שלו, עוזר ראש Am"n למחקר,
אשר מילא את מקומו של ראש Am"n שהיה חולח באותו יום. בהתייעצאות זו
הוחלפו דעתו על המצב בגבולות, ובמיוחד ברמת הגולן. תא"ל שלו נתן
סקירה מודיעינית שהתיימה בהערכת כי "אפשרות מלחמה מצוות מארית-סורית
אליה נראית לי סבירה, כי לא חל שינוי בהערכתם אם מגב הבחות בסיני,
שהם יכולים ללחוץ להתקפה". איש מן הנומחים לא חלק על הערכתו. בסוף
התייעצאות הדעת החליטה ראש הממשלה להביע את נושא המצב בגבולות לדיוון
בממשלה אחרי יום חמפורים, בישיבת הרגילות של הממשלה, שנערכה ביום א',
7 באוקטובר.

(ג) ביווט ו', 5 באוקטובר, בבוקר, אחרי קבלת ידיעות מודיענות נוספת ונספוחות ולאחר פגישה בין שר הבטחון והרמטכ"ל התקיימה התיעצחות נוספת אצל ראש הממשלה, בהשתפותו שר הבטחון, הרמטכ"ל וראש אמ"ן. הרמטכ"ל הודיע שביום היפורים מחייב בוגנות נבואה ביזטר בכל האבא, כולל באול חוטפות, בעיקר בחיל האויר וברטירון. וכי באותו תאריך בשתי החזרות יתוגבר. בחום התיעצחות זו החליטה ראש הממשלה לזמן עוד בו ביום, ערב יום היפורים, ישיבה של שרירות הנמצאים בתל-אביב. ישיבה זו התקיימה לקרה הזרים, ובה השתתפו שרries בר-לב, דינין, הלל, חזני, פרט וגלילי, וכן הרמטכ"ל וראש אמ"ן. הערכת ראש אמ"ן הייתה עדין כי איןנו עומדים בפני מלחמה כוללת, והרמטכ"ל מצטרך להערכתה זו, אך תוך הבעה דעתו שאין חוכחה כי האויבינו מתכוון לתקוף. הוא מדר והודיע בישיבה זו כי הכריז על כוונות מירביה בכחות ותדריהם, אך "גיוס מלואים ואמצעים נוספים שומרים לנו לאינדייקציות נוטפות".

בחום ישיבה זו הודיעו רשות הבטחוני לוועדת על סדר יומם של ישיבת הממשלה ביום א', 7 באוקטובר, ואם יהיה צורך לגייס מלואים לפני כן, הסמיכו הזרים הנומחים מ מחייבותם | את ראש הממשלה ואת שר הבטחון להחליט על גיוס מלואים. כן הורתה ראש הממשלה למזכיר הממשלה לבירר היבן יימצא הזרים למלחמה ולמי שיתאפשר לתרמה הייה לבנים לפה, האורך בעוד מועד מארך יום המפורטים.

15. ביום שבת בבוקר השם נחבלה, כאמור, מידעה הנוספת אשר העלהה לבב הדעות פתיחת מלחמה כוללת על ידי האויב באותו יום ^{קאנן} לדראה אל ודרות. הרמטכ"ל קיים דיון על המאבק שנואר עם עוזריו הזרים לקרה דיון אלא שר הבטחון, וננתן פקודות מכינות נוטפות לקרה גיוס המלואים. בדיון בין שר הבטחון והרמטכ"ל המליץ הרמטכ"ל על גיוס מעדר המלואים כולם, כדי להתקונן להתקפות-נגד בקנה מידת גדול אחריו עצירת האויב. מאידך, שר הבטחון היה بعد גיוס אותו סדר כוחות מירבי שסתמי, לדעת הרמטכ"ל, למטרת מגנה. חל עיכוב של ساعתיים בגין

אותו. סדר כחوت שלגאלסו הסכימים שר הבטחון עוד בבוקר בדיון בינו ובין הרמטכ"ל, וזאת מפני שהרמטכ"ל המתין להכרעת ראש הממשלה בשאלת גיוס מלאה מערכ המילואים. חלוקי דעתם אלה הובילו בפני רוש המשלחת בדיון, אשר בו השתתפו שר הבזחון, הרמטכ"ל ועווזריהם. ראש המשלחת אישרה מיד, בשעה 9.05, את גיוס סדר כחوت למגננה, ובשעה 9.25 הכריעה לאופת גיוס מלא של טדר הכוחות לפי הצעת הרמטכ"ל. באותו דיון אצל ראש המשלחת הוחלט משיקוליט מדיניים שלא להניחת מתקפת-מנע, כפי שהציג ראש המטה הכללי. לאחר מכן קיימה רוש המשלחת איתה עט שגריר ארצוויה חברית, כדי להבהיר את המצב למשלחת ארצוויה חברית. אחרי פגישת זו החלה ישיבה של המטה בשעה 12 באחריתם. שר המשלחת לא הביעו שום מחנגדות להחלטה שלא להניחת מתקפת-מנע על האויב.

פסק דין: מתקנות הוועדה והמלצותיה במילוי המוטדי

16. לפי חוק יסוד: הממשלה, סעיף 29 "הממשלה מוטמכת לעשות בשם המדינה, בפרט לבב דין, כל פעולה שעשייה אינה מוגלת בדיון על רשות אחרת". יוזא מזה שבט ניהול ענייני הבטחון של המדינה מופקד בידי הממשלה, במידה שדין אחר אינו מטייל עשיית פעולה בשאלה הבטחון על רשות אחרת: כגון סמכויות שר הבטחון באותו חוקים שבאים מושל עליון במפורש.

לפי סעיף 27 של אותו חוק רשאית הממשלה לפעול על ידי ועדות שרים, קבועות, זמניות ולעניביות קבועים, ולפי סעיף 31(א) "סמכות הנטוונה על פי דין למשלה, רשאית הממשלה לאזול לאחד השרים". פירוש הדבר כי גם סמכות הכללית של הממשלה לפי סעיף 29 הנ"ל, לעשות בשם המדינה, בפרט לבב דין, כל פעולה שעשייה אינה מוגלת דין על רשות אחרת, גם היא חיינה בגדיר סמכות הנטוונה לאזיליה מן הממשלה לאחד השרים, לפי סעיף 31(א).

17. מן הראיות שלפנינו נובחנו לדעת שتصرות הגדרות ברורות לחלוקת הסמכויות, אחובות והאחריות בענייני בטחון בין שלוש הרשויות העוסקות בעניינים אלה, דהיינו הממשלה וראש הממשלה, שר הבטחון, וראש המטה הכללי העומד בראש צה"ל, ולביעת יחסם הגומליין בין הנהיגות המדינה והפקוד //.

העליזון של אה"ל. גם יחד חיוגיהם הגדרתם סמכויות ברורה בזאת שבביל
מצביהם שבחתם היוזמה בידי האויב. אף לא מזענו אסמכות מפורשת בחוק
לנוזוג, אלףיו מתמנה הרמטכ"ל על ידי הממשלה לפי המלצה שר הבטחון.
חוسر הבהירות בכל אלה מקורה בוודאי בסיבות היסטוריות מן הזמן
שמהם מילא דוד בן-גוריון ז"ל את תפקידו ראש הממשלה ושר הבטחון
באחד, ואישיותו החזקה האפילה על העדר ההגדרות בנושא חשוב זה.
דבר אחד ברור על כל פניו מבחינה חוקית: לא נקבע מעולם שר הבטחון
הוא מעין "רמטכ"ל-על" החביב להנחות את הרמטכ"ל בחוקות אחראותו של
זה בשטח האופרטיבי, או שהוא בבחינת מפקד עליון של אה"ל מכה היוטו
שר הבטחון. **תוטא**, ההגדרה של נסמכויות, השורר במצע הקיליט בחוק
הבטחון, מוחם שאין למעלה מזו לחיוגיות, מביד על אפקטיביות הפעולות,
גורע ממיקוד האחריות החוקית ולא גורם אי-בהירות ומכובח בקרב הציבור.

לא ראיינו מתקידנו להכנס לעבי הקורת על מיאום הסמכויות בין
שלוש המרכיבות בוגזרות, ובסתוק איפוא בהצבעה על האורך ש הממשלה והבונט
ימנו את דעתן על בעיה זו על מנת לפתרה. אנו מניחים שאין להגייע
להגדרות נזקשות אשר עונינה מראש על בלבול העולול להוויך, **אם-ככל**
אנו ילו הגדרות בעלותו או כי חוק רחוב במידת-מה עדיפות על פני חוסר
כל הגדרה.

18. קיימים צורך מיוחד לגדר, בידיizi א-מצויה הסמכות להורות על
בזוע פעולות במאבים העולמים להוויך מול איום פתאומי או כאשר מהירות
הפעולה צריכה צורך חיוני, כגון העאלת כחوت סדריון, גiros מלואי חלמה
או כל גiros אחר, כאשר אין ספק לזמן את נספה להישיבה, בפי שקרה ביום
הכיפורים בעוצמת הבוקר המוקדמת.

דברי הפעולה של הממשלה בנושאי הבטחון

19. התברר לנו שברזאת הזמן חל שיבוש במילוי המתקיד שהממשלה
חייבת למלא בדיונים ובקבלת החלטות בענייני ביטחון בדרג העליון.
шибוש זה קשור עם היעלמות של ועדת השרים לענייני ביטחון במקומנה
./. .

הראשונה, המצוומצמת במספר חבריה. מאז כינונו הקואלייציה הרחבה בשנה 1967 מפחח ועדות זו, כדי לחתם יציגו בה לכל מפלגות הקואלייציה ואף לסייעת בתוכן המפלגות. לבסוף הגיעו הדברים לידי בר, שכלל מספר (24) השתתפו 17 בוועדת שרדים לענייני בטחון. בתנאים אלה חלה הוועדה המיווחדת להתקיימת, והממשלה כליה הפקה ל"וועדת שרדים בענייני בטחון", וזאת רק כדי להבטיח בדרך זו יתר סודיות לדינוניה.

20. קבלת הכרעות נכונות בענייני בטחון בעלי חשיבות עליונה מותנית בקבלת מידע באורך שוטף ובקבלת מידע נוסף ומלא של הבואה במיווחד העומד לדינון. נmeter לנו בעדות כי קיימת בעיה חמורה של דיליפת מידע סודיות מישיבות הממשלה. דבר זה הקשה מדי פום על הבאת מידע מלא בפני הממשלה. לדעת הוועדה יש להתגבר על תופעה זו על ידי הרכבת ועדת שרדים לענייני בטחון, שמספר אבריה יהיה קטן באמת - ושיקול זה חייב, לדעתיו, להיות שיקול מכריע בעת הרכבת ועדות זו, וכן על ידי הקפדה על הפעלת הוראות החוק ותקנון הממשלה, הבוטה להבטיח את סודיות דינוניה בענייני בטחון. בר גם לא תהיה עוד כל עילה להעתיקת נקודת הקובד של הדיון בנושא בטחוני או אדיני-בטחוני מן הממשלה זו ועדות אל גופים המורכבים אד-הוק, שלא הוסמכו על ידי הממשלה. ראש הממשלה רשאי כאמור להיוועץ בראשות עניינו בכל עת בשרים אחרים ובבעלי תפקידים מרחוקים, בעניינים שבתחום אחריותו, ובלבך שסמכות הממשלה לדין ולהבריע בעניינים לא חיפגש.

21. עוד אנו טבורים שבעות מלימה מנ הראו ש הממשלה מתמך את ראש הממשלה להקים צוות שרדים מצומצם בראשותה (של לא יותר מחמשה חברים), אשר יהיה מופקד על ההכשרה בענייניהם דחופית והנוגעים לניהול המלחמה. הדבר דרוש גם כדי שהשרדים יוכלו להוסיף ולהקדים את מלווה תשומת לבט גם בימי המלחמה לענייני מושדיהם, כך שאלה לא יוזנחו בשעת חרום כזאת דока. סגן ראש הממשלה או שר אחר יוכל לנוהל את היישבות מן המניין של הממשלה, שבהן יידונו יתר העניינים הדורשים הכרעה ממלתית בעת כזאת. מובן מליין ששאלות יסוד, שאלות לטוווח ארוך ושאלות בעלות חשיבות מיוחדת יוסיפו להיות שמורות לדין ולהברעה הממשלה במליאתה.

.22. קהילה המודיעין - הערצת המודיעין

א) שפבר צוין לעיל, מאובטח ערב מלחמת יום הבכורים ובעקבות חקוקה של אונס רבוח לפני כן, היה שגוריך אחד בלבד בקהלית המודיעין, היינו אמ"ן/מטכ"ל, עסם בהערכתה מודיעינית, במחקר הידיעות והערכות. הערכת מודיעינית זו חייה, איפוא, היחידה שהובאה לפני והערכה. הערכת מודיעינית זו חייה, איפוא, היחידה שהובאה לפני הרמטכ"ל, שר הביטחון, ראש הממשלה והממשלה. לבגינה זה של נושאי ההערכתה בקהלית המודיעין היתה השלהה חמורה על הערכת המידע המודיעיני בידי הגורמים הממלכתיים ערבי המלחמה.

יש לציין שמאז דומה היה קליט באלקו עוד ביום כהונתו של ד. בן-גוריון ז"ל בראשית שנות הששים. מזמן שלא היה שבעדראון מאי הבהירות בכל הנוגע לכיפות ותקידי הערכת של אגורים על קהילת המודיעין, מינח ד. בן-גוריון במחצית הריאונה של שנת 1963 ועדת שני חברי (ד. ידין וז. שרע), שמתפקידו היה להגדיר את הנסיבות ותקידי של גורמים אלה. ועדת זו מוגת על-ידי ד. בן-גוריון ערבית פרישתו לאלה בוקר, מזמן אזש - בין היתר - עסם עזיבתו, עלול מצב זה - שאצל בצוותה מניחה את הדעת בדרך כלל בתוקף חיותו מכחן בעם ובוונת אחות זו בראש הממשלה והן כאשר ישבו - להטעער.

ב) ב-31 ביולי 1963,agiya הועדה את הדוח' על ראש הממשלה, ל. אשכול ז"ל. דוח' הועדה חוות על ארבע הנחות יסוד (סעיף 5 של דוח' הועדה), וזאת על סמך חנחת-אב, שתקידי ראש הממשלה ואר האצחון איינט חייבות להיות בהברת מרכיבים בידי אדם אחד. הנחות היסוד הראשונות והאחרונה, הנוגעות לעניינו, מוצאות להלן במלואן:

"א. חייבות להיות בידי ראש הממשלה חמונה מלאה על כל פעולות האזרחות החטافية במדינתה, דהיינו - תוכניות עבודה השופט, חיכנון לפעולות בעtid, קשיים ומגבלות וכיו"ב;

ד. חיוני שבידי ראש-הממשלה מהיינה הערכות בנושאים מדיניים, באחרוניים וxhrays - המאוזנות והמתבססת על נקודות-ראות שונות ואילן באות דוווקא מוגדר יחד."

ג) בכספי להציג את המטרות הנ"ל הצעה הוועדה כמה המלאות עיקריות, הנוגעות הן ל"מחקר והערכות" (סעיפים 14-15 בדו"ח) והן לבליים שיש לחתם בידי ראש הממשלה לשיליטה בנו-आים אלה (סעיפים 18-20):

"14. בכך ממליצה הוועדה לבחון את האפשרות לחזק את מחלקה חקר במארך החוץ - שתהיה מסוגלת להגיש הערכות מדיניות בתחום תלויות, הן בנושאי המזרח-התיכון, והן בנושאים מדיניים אחרים, כפי שתדרש.

15. בחיזוק מחלקה חקר - יוצע איזו מסויים להערכות הבשוחניות ומדיניות המבוצעות ביום מעט בלבד על-ידי מחלקה מחקר באמ"ן".

בן ראתה הוועדה שהמשן קיומו של מוסד למודיעין (המוסד) שבידיו מכשירי איסוף חשאי, עשוי במידת-מה לקבל הערכה, אם כי מוגבלת בערכה."

"18. בהבסט על הנחות היסוד והמלצותינו לארגון השירותים - רואת הוועדה חיוני ביותר מינוויל שלייעוץ מיוחד לראש הממשלה בנושאי המודיעין. יוצע מוחמד זה חייב להיות בעל דמה גבואה, אשר יקדים את כלזמנו לתקידתו וזה יהיה כפוף אך ורק לראש-ממשלה.

19. תפקידו של היועץ לטיעו בידי ראש-ממשלה לעקב אחר הפעולות המבוצעות והמתוכננות על-ידי השירותים החשאיים השונים.

20. טמיונתו יהיה:

א. הוא ישתחף באזן קבוע בוועדת ראשי השירותים;

ב. ישתחף באזן קבוע בכל פגישות ראש-ממשלה עם אחד מראשי השירותים, או בدل דין של ראש-ממשלה בנושאי פעולות חשאיות, או בדין מדיני ובתובני, הקשור לפחותות חשאיות.

ג. רשאי יהיה לדرس אינפורמציה מכל שירות ושירות, בין במישרין על-ידי ראש השירות, או על-ידי מגע ישיר עם מחלקות-יחידות של שירות זה (במובן, באמצעות ראש השירות);

ד. לפי יוזמת ראש-ממשלה או באישור ראש-ממשלה - יהיה רשאי לבדוק דרכי פעולה של שירות כלו או יחידה ממנו, ולבחון הערכות המוגשות בראש-ממשלה - הן על-ידי סיטות עם מגישי הערכות, והן על-ידי קבלת חומר גלם במידת הצורך".

יש להציג על כך, ששתי המלצות העיקריות הללו, לא בוצעו
למעשה או באופן שיטתי. ראש הממשלה דאז היסס למגנות יוזע מיוחד
לעניני מודיעין הן מטעמים שנבעו אקסיי איש, הן בכלל אי-התלהבות
ה"אטבית" של ראש השירותים, והן מטעם שנדראה היה של בעל מפקיד זה לא
מהיה עוסק מלאה.

מושאי המלצות הוועדה הובאו על-ידי ראש הממשלה לפני ועדת החוץ
וחבתו של הכנסת בישיבתה ביום ד', כ"ב באלוול תשכ"ג - 11.9.63
(פרוטוקול מס' 37), והן בישיבתה ביום ב', י"ט בתשרי תשכ"ד -
7.10.63 (פרוטוקול מס' 39). יש לציין שהודיעון בוועדה לא העמיק בנושא,
על-התקיון שלא שחדו"ח הובא לפני חברי הוועדה המקורי. כמה חברי ועדת החוץ
וחבתו (לאחר מפלגתי), הצטרפו להיסוסי ראש הממשלה מלמנות יוזע
מיוחד למודיעין (וזאת על רקע בעיתת "המונח" שהיתה רגילה בימים ההם),
ואילו חברי אחרים (ואף אלו לאחר מפלגתי), חשבו שיש לשקל המלצות
אלו.

מחלקת חקר במשרד החוץ לא חזקה, במידה הצורר, בהתאם למפקדים
שייעדו לה בדו"ח הנ"ל. הנימוקים שטמעה הוועדה הנוכחית משל החוץ
לסיבת אי חיזוקה של מחלקת חקר - ולמעשה אף לדלותה - (בעיקר
תקציביים) לא סבגו את הוועדה.

(ד) הגענו לידי המסקנה, שמאכז העניינים שהיה קיים עד למלחמה
יום הבפורים - בו נמנעה אי-התלהות שבין הערבות מודיעין מדיני,
אסטרטגי, אופרטיבי וטקטני עקב ריבוזן בארגון אחד וחתם סמכות אחת
מהד גיסא, והעדיר יוזע מיוחד לעניני מודיעין לידי ראש הממשלה כדי
לאפשר הערכה בלתי תלוייה. מאידך גיסא, - היה גורם חשוב בחוסר היכולת
לקבל תמונה מודיעין אמיתית לבלי היבטיה.

אי לדעת ממליצה הוועדה לנקט מיד את הצעדים הבאים:

1) למנוות יועץ מיוחד למודיעין על-ידי ראש הממשלה, (לא איש הצבא הסדיר, אם כי, כמובן, יוכל להיות קצין במלואים). בשתקיפותו וסמכויותיו יהיה כפי שפורטו בדי"ח הוועדה שתוגש בראש הממשלה ב-1963. ליד יועץ זה חייב לפעול צוות מצומצם, אולם מעולה, שיבול לאפשר בראש הממשלה (ובआמצעותה לממשלה כולה) לבצע הערכה מודיעין מדיני-סטרטגי, עצמאית, על סמך כל חומר האיסוף הקיים בידי שירות האיסוף השונים. יחד עם זאת, צריך שהייתה ברור לחלווטין, שיעוץ זה אסור שהייתה גורם חוץ בין ראשי שירותים קהילתיים המודיעין לבין ראש הממשלה. הוועדה מודעת לעובדה כי בתוקף תפקידיו אחוגדרו לעיל, עשוי היועץ לענייני מודיעין לבוא ברגע עם קאיניהם באם"ג, שלא בהתאם לכל כללי הבוגר הצבאי; יחד עם זאת משוכנעת היא כי דבר זה הוא חיוני לביאוזת תפקידו ביעילות.

2) לחזק את מחלקה החקלאי של משרד החוץ על-ידי ארגוניה כගוף עצמאי במסגרת משרד החוץ, שאחד מייעדי העיקוריים חייב להיות ביצוע הערכה מודיעין מדיני-סטרטגי עצמאית, בעיקר על סמך החומר המזוהה העומד לרשותה; להוטיף סגל מתאים הן מבחינה אינטלקטואלית והן מבחינה כמותית למחלקה זו.

3) לקבוע בבחירות אם כלבי ההפצה והמשוב ("feed-back") של חומר המודיעין חגולמי, על-ידי גורמי האיסוף, בין אלה שבתוכם אמ"ג ובין מחוצה לו, ובין אם זה עיסוק הראס או עיסוק משני, הן לבופי חמקר השוניים והן לשער הבטחון ולראש הממשלה.

4) לבצע שיבויים מהותיים ויסודיים במבנה אמ"ג וחיל המודיעין עצמו, שיבטיחו שנקודת הכובד של המחקר וההערכה יהיו בתחום מודיעין הצבאי, האסטרטגי, האופרטיבי והתקפי (ובכלל זה ארגון חדש של 'מודיעין חזית' וייצגו הראו בדרגת המאכלי); שיתנו בישוי נאות ואפקט עידוד לדעות שוניות ובוגדות בקרב עובדי מחלקה המחקר, בהערכות אמ"ג המופצות לגורמים השונים; שיוציאבו כוח אדם מתאים ובכלל זה אזרחי במחלקה המחקר בהתאם לمسئולי

קידום אופטימליים נשל רוטציה מתאימה בתוך המחלקה ומוחזק לה;
шибאיחו בקרה שוטפת של הערבות מודיעין.

5) יש להקים בחומרי 'המודע' ייחית-הערכה של החומר הנאנס

- על-די 'המודע'.

כל המלצות הנ"ל כאמור, באוות הן בכדי להבטיח קיומם של פלוראליזם בהרבות מודיעיניות לסוגיהן, והן בכדי לתמם בידי ראש הממשלה את הכלים הדרושים כדי לוודא תפקוד יעל של כל קהילת המודיעין למטען אטראה, וניתוחם הערבותיהם המודיעיניות.

פרק דביני: מסגרות לגבי בר-אילן חפקיידין

23. ראש'am"ן, אלוף אליהו זעירא, נתן את עדותו בפניינו בכנותו הרבה והתגלה לנו בקצין בעל כושר אינטלקטואלי מובהק, בעל טמונות חזקה אצל פקדיו ומקובל מכך גם על המונחים עלייו בצח"ל ובדרג המדיני הבכיר. הוא שרת בחקיין בלבד לבסוף לפני פרוץ המלחמה, ומaza לפניו דפוסי מחשבה שנקבעו במחקר של am"ן עוד לפני חנותו לחפקיידון. אך הוא אימץ לעצמו את "הקוונטיציה", שבນוקשותה המיתה את הפתיחה הדרויה והנכונות לחתמו תמיד חדש עט חמידע שודם אל am"ן אף תרם לחזקתו. ביטה אצלו מגמה לפסקנות של מפקד שנבעה מבחון עצמי רב ומנבונות לשים עצמו פוסק אחרון בענייני מודיעין במדינה. לדוגמה, בישיבת ועדת חוץ ובוחן של הכנסת מיום 18.5.73, הוא אומר:

"הרמאכ"ל ציריך להחלטת, והמלצות שלו צרכות להיות בחירות. הסיווע החשוב ביותר שרוצה am"ן יכול לחתם לרמאכ"ל אם זה ניתנן מבחינה אובייקטיבית – הוא לחתם לו הערכה בחירה וחדה עד כמה אפשר. נכון שכלל שחערבה יותר בחירה וייתר חדה, אם היא טועה אז היא טועה בחירה וחדה – אבל זהו כבר הסיכון של ראש'am"ן".

ובכן הוא עונה בעדותו בפניינו לשאלת חבר הוועדה מדוע לא נועץ ברמאכ"ל ביחס להחלטה אופרטיבית חשובה ביותר שקיבל על דעת עצמו בעניין שבו הובאו המונחים עליו לידי טעות בחשבם שהענין הנדון נלקח בחשבון בהערכתינו של ראש'am"ן:
. / .

"רוב שנותי בהה"ל אני לא היחתי קאין מטה אלא מפקד ועד כמה שאפשר האבע שליל לא מוביל אותו להעביר אחריות בלבוי מעלה. כי אמנם מחלך בזה כמו שהוא ... מוחר ... זה למעשה לבוא ולהגידו: יש פה מזב מסובך, תחילה איתה. אז לא נתיחי לעשות את זה. אני בכלל הדברים באלה עושה לעתים מאר מאד רחוקות. דברים שהם בתמונות אחריותי אני לא מביא למפקדים שמעלי בדרך כלל, ואומר להם אמן זה אחריותי אבל אני מעביר זאת האחריות אליכם, תחילה אtam".

דענו היה שnoch בשלונו החמור אין אלף זעירא יכול להמשיך

עוד בתפקידו בראש אמ"ן.

24. בידי תח-אלוף אריה שלן צעוזר ואש זמ"ן למחקר המרכז נושא המחקר וההערכה באמ"ן - אותו נושא שבו נשל אמ"ן כה חמורות. הוא משרות בתפקידו זה, מוקודם בתואר של ראש מחלקת מחקר, זה זמן רב, מאז ספטמבר-אוקטובר 1967. היה לו חלק רב בעיצוב דרכי המחקר, הנתחן, ההערכה והכנת מידע להפצת מחלוקת זו בשנים האחרונות. לפני דבריו בעדותו לפניהו בישתו לעניין הקונצפסיה הייתה גמישה: הוא היה מוכן לבדוק את נכונותה מדי פעם מחדש מיסודה. אבל מן המסתננים שמקתו הוציאה ומן הדברים אמר בישתו בדיעונים אוניות ברור שוגן הערכותיו לא חרגו מעולם אגדר הקונצפסיה. הוא נושא בכבוד האחריות למשגה החמור ביותר של מחלוקת שבראותו הוא עומד, פואוםvr אין הוא יכול לדענו להמשיך בשירותו באמ"ן.

25. סגן-אלוף יונה בנדמן, ראש ענף מקרים במחלקת המחקר של אמ"ן, ריבז את פעולות הענף, שהיה מוקד הטגיות המאוות בהערכות ובאי-התרעעה על כוונות האויב המצרי - אותן כוונות אשר עמדו במרכז ה"קונצפסיה". אצלו הגיעה האמונה בكونצפסיה לשיאה. ראייה בולאת לכדר צנו רואית בלקט המודיעין שהואה ביחסו הענף שלו ביום 5 באוקטובר, בשעה 13.15. רק זה מכיל רשימה ארוכה של סימנים המעידים על הכנות התקיפות של המצריים. אף בסוף פרק על מקרים מופיע עם סעיף 40 אנווט על-ידי סגן-אלוף בנדמן:

"למרות שעצם חפיסה מערך החירות בחזית המעליה טומן בחובו לבוארה סימנים מעידית ליזמה התקפית, הרי לפי מילא הערכתו לא חל שוט שינווי בהערצת המפרים את יחסיו הכהות בין כוחות זה"ל. אֵי לבר, הסבירות שהמאירים מתכווניים לחדא את הלחימה היא נסוכה".

משמעות זה היה גורם חשוב בחיזוק ראייתם המוטעית של מחלישי ההחלטה בדרג האבאי והאזורני באותו יום גורלי. וכך הוא מסביר בעדותו לפניו:

"... את הגירסה הראשונה של הלקט הזה אני כתבתי בלא טיעף 40, ואני הרגשתי לפני כתיבתו שאני צריך ללבת ולהסביר את זה... הרגשתי שם אני לא אומר את טיעף 40, אני לא מלא את חובתי. דהיינו, לא מספיק, לא נדרש ממש רק שאני אבוא ואצבי על הידיונות; אני חייב לחת את ההערכה של הידיונות. הערכת היתה שבחינה צבאית אהורה יש לך (את) כל סימני שתאת רק מהפכו לבוננות התקפה; מבחינה ח'אינטנסנס' [כובנות] נארת בעינה החערכה עלי, שמדובר לא רואים את עצם מסוגלים להתקפה. הם תקפו בעבר 24 שעות, אבל זה נכנס למשהו אחר."

לדעתיו, אין להעסיק עוד את סגן-אלוף בנדמן בתפקיד הקטור בהערכתה מודיעינית.

26. **סגן-אלוף דוד גדריה** היה קצין מודיעין פיקודי של פיקוד דרום משנה 1971 עד מרץ 1974, מועד בו הועבר לתפקיד אחר בתחום חיל המודיעין. ביום 1 באוקטובר 1973 הגיע לו קצין-המערך של יחידתו, סגן בניימין סימן אובי, מסמך סבоторתו: "תבונה בצבא המצרי – אפשרויות חידוש לוחמה, 1 אוקט' 73", כאשר כבר היה הפיקוד בבעלות מיוחתה. המסמר מזכיר, מסכם ומתחה את המידע בדבר המערך המצרי ובוננות האויב. ג-3 באוקטובר הגיע סגן סימן אובי מסמך נוסף סבоторתו: "סיכום מצב בצבא המצרי, מסכם 13 ספט' – 2 אוקט' 73", שהיה בסיסו יתר פרוץ והרחבת על המסמן שהוגש ג-1 לאוקטובר. במסמכים אלה הצביעו קצין-המערך על מסגר עוגדות אשובה, שאינן עלות בקנה אחד עם פרוץ היערכות וחוננות המצרית בחריגיל בלבד, ולכן אין שאותן עוגדות גותנות יסוד להערכתה, כי אין התרגיל אלא מטרת למציע אמת המתוכננים על ידי המצריים.

לדברי סגן-אלוף גדליה היה סיכון אמצע במשמעותו מועד להפצתם גם למלחמת המודיעין הפקידית שלו וגם ליחידות ולמפקדות הפקיד, ולידיעת אמ"ן/מטכ"ל.

עיוון במסמכים מראה, שבמוקום לאMESS לעצמו טפקות בהערכתה וההערכות המצרית והכווננות בתרגיל, כפי שהיה מקומות לעסותו על פי תוכן המסמכים, ולהביא זאת בפניו הפקיד ובפני אמ"ן, מחק סגן-אלוף גדליה את הסאלות הנוקבות, שהיה בוחן כדי לעודר ספק בכוונת ההיערכות והכווננות המצרית בתרגיל. סגן-אלוף גדליה הסביר לוועדה, שההערכה של קזין המערך עמדה בסתייה להערכתה אמ"ן שבמקרים מסוימים תרגיל - הערכת שהיה מקובלת גם עליו וגם על אלוף הפקיד. על השאלה מדוע לא קיבל את הערכת קזין המערך ענה: "זה נובע מההערכה הסופית שהמקרים לא יפתחו במלחמה ומאז שהיינו משוכנעים שזה תרגיל בלבד". אך חכנית את מחשבתו ל"מעגל קסמים". הוא לא עמד, איפוא, בחובתו כקזין מודיעין להתייחס לכל ידיעה ולכל הערכה ללא משפט קדום, ולא עשה עמות בכתב בין הערכת זו להערכתה אמ"ן, במסמר מופץ. המסמכים לא הופצו, כלוי סגן-אלוף גדליה ידע לחסב את הסיבתה לכך. התנהלות זו של סגן-אלוף גדליה נראית חמורה במיוחד, מצומצם שהתוצאות של תצלום האוירanguish ב-4 לחודש (ושפעו חזרה נמשך כל הלילה), שהעידו על תגבור המערך באופן מאים וחתרעת י, חייבות היו לקבל מעממות מיוחדת לאזרע הערכתו של סגן סימן זוב.

לדעתנו לא מילא סגן-אלוף גדליה את חובתו המיוחדת כקזין מודיעין בחזיות המפתח, בימים שבהם היה זה חיוני במיוחד לעמוד על כוונות האטייב המצרי. לפיכך אין עוד להעסיקו בתפקיד מודיעין.

27. אם ישנים כוائي תפקידים אחרים באמ"ן, מלאה שלא הופיעו לפניינו בעבר, שתרמו להערכתה הלא-נכונה, יחולט מי ימוסמך להחלטת, אילו איננו יכולים פרטולוגיים נוטפים יש לעשותה מתוך שוררות אמ"ן.

28. אחריות של ראש האמ"ח הבלתי. הגענו לפול דעה שהרמטכ"ל, רב-אלוף דוד אלעזר, נושא באחריות אישית למה שקרה ערבי המלחמה, גם בעניין הערכת המצב וגם בעניין כוונתו על אה"ל. אנו אומרים זאת בעצם מיוחד, כי מדובר בחיל שרת את המדינה בנסיבות ובנסיבות מיוחדת טנים רבות ורשם לזכותו חישגים מפוארים במהלך ששת הימים ולפניה. בכך הבהיר עליינו העובדה שבדו"ח חלקיו זה אין אנו עדין נתונים בנוועה הלחימה מתחילה האש ועד לאירוע האויב - והרי מן המאורטמות הוא שלמרות המאבר החלביה הראשונים של הלחימה הוביל הרמטכ"ל את צה"ל בדרך קרבנות הבלתי עד לשערי האויב. אבל אםלו יימצא לבסוף שבשלבים נוספים אלה עשה הרמטכ"ל אישית גדולות, אין בכך כדי למחוק את רישומן של השגיאות הראשונות.

הבאנו בחשוב נמיוחד את הדברים הבאים - ונזכיר שלא על פי כל אחד מהם, היינו מגיעים למסקנה שאליה הגיעו, אלא משקלם המאבר הוא אשר הניענו לכך: בעניין המידע, היה לרמטכ"ל הערכה משלו, יותר מתחילה מהערכה אמ"ן, ביום זמת הלחמה הקודמת במאי 1973. אולם "נצחונו" של אמ"ן, כאשר מתחילה זו עברה בשלום כפי שעריך אמ"ן, החליט כפי הנראה את ערכונו של הרמטכ"ל ביום שקדמו ללחמה יום הפטורים, באופן שלא עתה מאמץ אל ממש להגייע להערכת-מפקד משלו. האמצעים לכך היו בידו, בין היתר באורת מידע חשוב שהופץ ללשכתו (ריכוז של מודיעין צבאי-אטוני), ובנוראה לא נשקל על ידו ברואין. הוא אף לא יצא ביום מתחילה של השבוע האחרון שלפניו על ידו לארון, כדי לחוש בעצמו את הנעשה שם ולהתרשם התרומות בלתי-מלחמה לחזיות, כדי לחש בעצמו את הנעשה שם ולהתרשם התרומות בלתי-אמצעית מן הסימנים המתיריעים אשר הציגו בתפקידים אשר נעשו, לשאוב מידע מן המפקדים בשדה ולהוויע בהם. לזכותו של הרמטכ"ל יוזכר שבסהו דרש לגיטים את מערך הפלואים כלו ביום שבת בוקר. אבל בנסיבות הקיימות היה עליו להמליץ על גiros חלקי של הפלואים עוד בראשון באוקטובר, כאשר התחיל "הטרגיל" גמארית, ולכל המאוחר ביום 5 באוקטובר. לא קיבלנו את הסברו שבאותו יום עתה די וחותם בהכריזו על כווננות של הצבע הסדייר בדרגה גבוהה ביותר, כולל חיל האויב (בTOTAL חופשות, תורנוגות קאיינס).

במפקדות ומכו), ובעמדת מערכת גיוס המלווהים במאב הכנן. עוד מזמן
שלציה"ל לא הייתה תכנית מעובדת לפרטיה לקרה של התקפה כוללת של האויב
תוך הפתעה, על יסוד הערכה מאיותית של כוחות האויב, היערכותו וכוונתו,
בנגד כוחות צה"ל וחינויו. הרמטכ"ל בטח באז"ן מופרד שיקבל תמיד
אתדרעה לגיוס המלווהים במשך זמן מספיק, ولو גם קארמן מהחוכנן. על
הנחות אלה התווסף בטחון מופרד ביכולת צה"ל להדוף בכל הנסיבות
התקפה כוללת של האויב בשתי דיזינות באמצעות הכוחות הסדיירים בלבד,
וביכולתו של צה"ל על מערך המלא להערך להגנה ולעבור במחירות רמה
لمתקפת-נגד בקנה מידה גדול מוגן להגנה עיליה על המדינה. ברוח זו
עתם הרמטכ"ל בשעות שלפני ארוֹץ המלחמה בתכנון מתקפות-נגד, במקומם
להתרכז קודם כל בשבירת חנופה ההפתעה של ההתקפה האפויה ובעצירת האויב,
על ידי התאמת תוכניות למצב שנוצר והנחיית אלופי הפקדות בהתאם לכך. במאב
המסוכן שנוצר באותו בוקר, חייב היה הרמטכ"ל לבדר עם אלופי הפקד
גם את פרטי הפריטה של הכוחות בשטח, לעמוד על פריסתם השובה ביותר,
וזאת בהקדם האפשרי אחורי קבלת האתרעה, ולהניח לאلوפי הפקד מרווח
זמן מספיק לביצוע הנקודותיו. נסף על כך לא נלכח על ידו בחסבונו
שם מתחילה התקפה האויב בהדרגה תוך "מנין לאחרור", עוד ממש שעوت
האור. במקום זה, קרא הרמטכ"ל את אלופי הפקד להתייעצות במקור,
ושוב בשעות האחריות, והסתפק בקבלת ידיעות אסרוות-במחירות אופרטטיבית מארה
אלופי פקד הדרכים. כך נמנעה מכוחותינו אותה מידת של בונגוות ופריטה
שאליה יכלו להגיע במסיבות הקשות נגורנו. החזאה הינה שכאשר פרצה
בדרום,
המלחמה, נתפש כוח השריון/כאיין הוא פרוס כריזוי, לא לפי תוכנית
הגנה קיימת ולא לפי איזו תוכנית מאולתרת ברורה, ובכך זכה האויב
ביחרונות המחלתי. כמו כן יש לציין שאלופי הפקד עדין לא חזרו אותה
שעה למפקודותיהם מפגישתם הנטית עם הרמטכ"ל. עוד אנו סבורים שאף בתנאי
הדק אסר שררו ביום שבת במקור ציריך היה הרמטכ"ל להבטיח באמצעות אגף
המטה הכללי שכונתו יטורגו לפקדות מבצעיות ברורות. נתגללה לנו
שהליךם אלה לא היו מבוקרים דיימים, וכך נוצר חוסר בהירות שביתן היה
למנעו.

נכוח האמור לעיל אנו רואים חובה לעצמנו להמליץ על סיום
כהונתו של רב-אלוף אלעזר בראש המטה הכללי.

29. אחריות אלוף פקד הדרות. אלוף שמואל גונן, מי שהיה ביום
שבהם אנו דנים אלוף פקד הדרות, הצעירין בלחום מעולח, ובפקד שריוון
(ח'יבת 7) במלחמה שאות הימים. מאז היה עלייתו מהירה, תחילת כפקד
אווגדה ואחר כך בראש מחלקה הדרוכה, עד שביום 15.6.73 נחמנה לתפקיד
רב-חטיבת אלוף פקד הדרות. כאלוף צייר-נסיון היה עדיין
עד לפניו המלחמה בשלבי התארגנות וההתבססות באפקדיו החדש. אבל גם
בhabיאנו ذات בחשובו הגענו לכל דעה שבאיםفتحה המלחמה ובימים שלאפני כן
לא עמד בראש במילוי תפקידו, והוא נושא חלק ניכר של האחריות למצב
המסוכן שבו נתפסו כוחותינו בדרות ביום המפורדים, כאשר רק האויב
המצרי. גם עליו חלק הערכה אשר הערכו לגבי הרמטכ"ל, אהתונה הכוולה
עוד עשוייה להשתנות כאשר נבוא לדון בקרבות הבלימה. אבל די במוח אנתבר
לנו בוגר לפעולותיו ולמחדריו, בקשר לחארמת המצב ולכוננות הפיקוד
שלו ביום שפנוי המלחמה ובמיוחד ביום בו פרצת המלחמה, כדי לחייב
את המשקנה חמורה אליו הגענו לגביו.

אל מפקדתו הגיעו מידע לרום מתחזיות שגערכו מעבר לוגלה על ידי
חיללי המudyים ומודיעומי אויר, ובר ערך על כובנותו והיערכותו של
האויב, שהה בנו כדי לחייב דאגה חמורה בלבו של מפקד ביחס לכוננות
האויב. הוא סייר בחזית החעלת (בגדה הדרומית) לאחרונה ביום 2
אוקטובר. ביום 4 בנובמבר, היום בו בזעם ביה אילום משובח ביותר,
שהח מוחץ לחום פקודו בבור פרגי. במשך כל השבוע עד ליום שבת קיבל
כוננות את הערת אמ"ן: מרגיל מצרים, סבירות נזומה של מלחמה יזומה
על ידי האויב. על אף חגיון המעדר המצרי, הוא לא דרש מראש המטה הכללי,
לטגר את המuder הסדר המגויס שהיה ברשותו, ואת איוונו הנכון שיענה
על מצב חרום, אם כי גם מערך זה לא היה שלם ללא אגבורה על ידי הווטף
. .

מלואים. אך עיקר כשלונו היה ביום פתיחת המלחמה: את מערך האריוון שהיה ברשותו ושלפי תכנית ההגנה הפקודית צריך היה לפרסו כאשר אני שלישים ממנו קדימה בקרבת התעללה ושליש בעורף, הוא השאיר פרום בסדר הפוך. אלוף הפקוד אמר לנו שהורה על הפרישה הנכונה לשעתיהם לפני עצם החתקפה המשוערת, דהיינו ל-16.00. אבל על כל פנים במסמיכים המבצעיים מאותו יום אין פקודה לכך, ועובדת היא שעד לשעה 13.55, כאשר פתח האויב באש לאורך כל החזית, טרם החל הכהן מזעקה, שארכיך היה להעריך בקוו, לזרז קדימה. אך לא זו בלבד אלא לפניה הוראות הפקוד גם הכהן הקדמי לא נפרס ליד התעללה בעוד מועד, ובשעה פתיחת האש חלק ממנו נמצא למרחק מקו ההיערכות הטופי שלו. כאשר החלו האריוון שלנו לזרז קדימה, נתקל במארב רגליים של האויב, אשר כבר הספיקו לתהום עמדות בין הטנקים שלנו וקו המים, ובן מסנו את הרמפות שבצד המזרחי של התעללה שנעודו לאלווט על קו המים ומעבר לו. וא"א וארטילריה נি�וכה על האריוון שלנו, וכן אובשה הפעלו והוא נפגע קשה.

את ההוראה האומללה שלא לפרס את האריוון כראוי בעוד מועד נימק אלוף גונן לפניו בחשש שלא לגרום לעאננות האויב, אשר הייתה עלולה להרדר את המצב עד לפטיחת אש בלתי-יזומה מראש. מעדותו אין זה ברור מאייזה מקור הוא שאב את ההגבלה הזאת. עוד העיד כי חטא מהנחתה מרכזת של אש ארטילריה של האויב על הטנקים שלנו, אם אלה יחרפסו מוקדם מדי לעדות-ההתחלתה. משנות אלה לא האדיינו, לדעונו, בשום אופן את דחית הפוריטה האופטימלית, כי אלוף גונן לא שבנו אותו שאל-אפשר היה למצוא זהה פתרון אקטטי, כבון פריסת כח הטנקים שלו בעמדות-חליפין או בעמדות-המתנה, בקרבת עמדות-ההתחלתה. בא-פריסתו הנכונה של כח האריוון, לפי תכנית שאושרה, יש איפוא לראות משגה חמור של אלוף גונן, כי לא עשה לפי יכולתו, להתכוון במיאב הכה שעד לרשותו לשבירתה של חגופת הפתעה של כחוט האויב, משבו מאו כוחותינו את עצם מיד עת פתיחת האש בחזית התעללה.

בשלב זה אין אנו מגישים המליצה טופית לגבי כשרותו של אלוף גונן למלא תפקידים באח"ל, אולם אנו ממליצים שלא יملא תפקיד פועל עד שתשלים הוועדה את חקירתה גם במה שוגע לשלב של הקרובות לעצירת האויב.

30. אחריות האישית בדרג הממשלתי.

בוואנו לדון באחריותם של שרים למעסה או אי-מעסה שבهم השתתפו בפועל ובאופן אישי, שומה עליינו להציג ראיינו את עצמנו בני חורין להסיק מסקנות, על פי הממצאים שמענו, הנוגעות רק לאחריות היינריה, ולא ראיינו כי מתקידנו להביע דעה על מהעשוי להשטע מאחריות הפרלמנטרית. אמונת בישראל - כמו באנגליה שם הוא בא עליינו - מקובל העקרון שחבר הממשלה אחראי לפני בית הנבחרים לכל הפעולות המנהליות של המנגנון שבתוכם מרדנו, וזאת אףלו אם לא ידע עליהם מראש ולא היה צד להן. אולם בעוד שברור שהעקרון הזה מחייב שהלה ידווח לחברי בית הנבחרים על אופן הפעולות, לרבות מציג ופעולות כושלות, להסביר שם לטائلות, להגן עליהם או להודיע מה עשה לשם תיקון המעוות, הרי מלמד אפילו קנסיון האנגלי שלא נקבעו מטרות באוצר לשאלת, באילו מקרים מטוג זה צרייך הוא להתחתר מארתו למקרה. הטיבה העיקרית לכך היא לאטאלת משנתה, לפि הנטיות, מקרה למקרה. הטיבה העיקרית לכך היא לאטאלת התפארותו האפשרית של חבר ממשלה בסוג מקרים זה היה ביסודה אלה אוליגיות מובהקת ומכאן סבוריים אנו כי אין לנו לעסוק בה. ראה:

S.E. Finer (1956) 34 Public Administration 377;

S.A. de Smith, Constitutional and Administrative Law (second edition) 170-171.

R.K. Alderman and J.A. Cross, The Tactics of Resignation 4;

Ivor Jennings, The British Constitution (fifth edition) 153-154;

ג. דוביינשטיין, חטפות הקונטראיזואיזוני של מדינת ישראל,

כמו-כז אנו מאיינים שאין לנו נזקקים לכך לשאלת אחרת היכולה להשתאל: האם על-פי כישוריו המוחדים או נטיונו האישי של שר הבטחון ובמקרה של שר הבטחון, מר משה דיין, כישוריו ונטיונו בתור מי שהיה בעבר עצמו ראש המטה הכללי - יכול וצריך העד להגיע בתחום אחוריותו למוקנה אחרת, שונה או נוגדת מזו המוצעת לו פה אחד על ידי המומחים המקצועיים שלו. נראה לנו כי בז' שאלת מעין זו אינה בתחום של ועדת החקירה. כי הסדר הממלכתי הטוב והנכון דורש הפעלה אמת מידה אחידת, כאשר באים לקבוע את אחוריותו האישית של נושא מטרה צבונית, ואין לנו להשתמט לצורך זה באמת מידה המשתנה על פי תכונותו של איש זה או אחר, אשר מכחן באותו מטרה.

31. (1) אשר לשאלת אחוריותו האישית הישרה של שר הבטחון נזכיר כי אנו דנים בדי"ח חלקי זה רק בנושאי המידע והכוונות וחלוקת של שר הבטחון בלבד.

(2) הבעייה העיקרית המתעוררת היא אם שר הבטחון התרשל במילוי תפקידו בעניינים שהיו בתחום אחוריותו.

לענין זה שאלנו את הדברים הבאים:

(א) בהערכת מודיעיני אין לו "כלי ערבה" מיוחד אלא הוא ניזון מהערכותיו של המטה הכללי. ביחס לרמת הגולן, אשר התריע אלף הפקוד בישיבת המטה הכללי, בnocחות שר הבטחון, הודאג השם, ונתק צעדים: ביקר ברמה, כדי לעמוד מקרוב על מצב היישובים ודרש את תגבורו של הכח ברמת הגולן, וכן דרע וקבע הערכת מצב אמר"ל ביום 3 באוקטובר, לקרה הדיוון אצל ראש הממשלה. אשר לחזית המזרח"ל הוא טר על הערכת המטה הכללי, שעליה לא היו בפניו עורריין מצד חבר כלשהו במטה הכללי. (סגן הרמאכ"ל, אלף טל, הביע עוד ביום 30 בספטמבר השגות חמורות בפבי הרמאכ"ל ובפבי ראש אמר"ן על הערכת המרגיעה של אמר"ן בUCK ביחס לגזרה הסורית. אבל הוא לא ביקר רשות מן הרמאכ"ל להביא השגות אלה לידייעות שר הבטחון, ולא הביא לפניו - לדבריו מזעמים של

נורמות התנהבות של פקדן בליווי מפקדו). גם שר הבטחון היה מושפע מה策לחתו החרבנית של אמ"ן באפריל-מאי 1973, ככל הנוגע לבודר אמ"ן להתריע על מלחמה, אשרי שהוא חלק אז על הערכת אמ"ן. אם כי בקשר להתרעה התקומת אפריל-מאי הוזכר אמ"ן בדיעבד בהערבותיו, צדק שר הבטחון בהנחהיהם-חישוד שהורה את המטה הכללי ביום 21.5.73:

"אני בעת מדבר בתוך נציג המשלחה גם על יסוד אינטואיטיבי.
אנחנו, המשלחה, אומרים למטה הכללי, ג'נאלטנייט, בבקשת להתקבון
למלחמה בשאלה שמיים לפתח במלחמה הם מטריהם וסוריה".

אם ההנחה הוזאת הקדים במלים כי יש "להביא בחשובן מידע
המלחמה בחצי השני של הקיץ הזה".

(ב) באתונו בהערכתם אמ"ן "מערך הבניה בסוריה, מרגיל דב-זרועי
במאריס" גדל, אשרי שרשם אמ"ן השיב לו על שאלתו ביתו 5 באוקטובר
בבוקר שהוא מנצל את כל מקורות חמידע והתרעה האפשריים (חסובה זו
נבעה אולי מאי-הבנה מצד ראש אמ"ן, אך מבחינה אובייקטיבית היא היתה
מטעה).

(ג) באשר לפוננות של צה"ל בחזית אמארית, היה שר הבטחון שקט,
כפי נאמר לו שנמצא שם כח סדר של שרירון לפני התקניות. מן הידוע
לו מדיין המטכ"ל, מכך סדר זה, ובכלל זה חיל האויר, דיו היה
לעוזר גם צליחה-רבתיה של האויב עד להtagיות מערכם המלואים.
פרטיהם אופרטיביים של פריטת הכה זהה לא היו בתחום עיסוקו
אללא בתחום הרמטכ"ל.

(ד) לא הוגשה לו שוט דרישת או חזעה לגביים את מערכם המלואים,
לפנוי יום 6 באוקטובר, כפי שתואר לעיל, או חזעה לוחלתם המלואים
במעוזי חתולה.

(ה) ביום שבת, 6 באוקטובר בבוקר, הטביהם שר הבטחון לגיוס
כל מדריך למגננה, בהתאם להערכת הרמטכ"ל. זאת כח המלואים

הנוסף דרש הרמטכ"ל להתקפות-נגד, ואת חוספת גיוסו של כח זה מצה שר הבטחון לעקב כדי שטום מדינה ידידותית לא תוכל להאשים את ישראל שהוא גרמה להתקפות בדרכן של "הסלמה", כי בזיה עלולה היהתה ישראל להפגע בנושאי הצעידות חיווניות. היה זה נמק מדיני מובהק שאפשר להסביר לו או להתנגד לו, אבל בזודאי אין לבטלו בנמק מופרך. מכל מקום, כאשר ראש הממשלה הכרעה بعد ביותם כל מערכם המלואית, לא עמד שר הבטחון על דעתו.

(ו) הבעייה אשר העסיקה אותנו במילויו של ראיון, האם היה מקום לדרות ששר הבטחון עיבר ביום שלישי, 5 באוקטובר, להערכת מצב טונה מזו של ראש אמ"ן והרמטכ"ל, ובעקבותיה לנקיות אעדית במו גיוס מלואים שלא או חלקו. שר הבטחון חש עוד באותו יום בבוקר, שמא התרגיל במאדים יכול להיות ציטורי להתקפה. האם משומך בכך לא חייב היה השר לראות ביתר חריפות את אפוזרות האילוב בין החזית הסורית (שעוררה לבבו דאגה רבה) ובין החזית המצרית? יום המחרת, يوم ההפורדים, היה יום קריטי מכל מקום ביום שבת שבתון. סכנת מלחמה במחזית החנית של שנת 1973 הוא צ פה עוד באביב של אותה שנה.

לעומת זאת היה לדעת ראש אמ"ן והרמטכ"ל סבירות התקפה של האויב עדין נמוכה באותו יום, גם אחרי הידיעות המדאייגות שנתקבלו בבוקר. אינדיקציה נוספת היה עשויה לבוא בעבר מספר עותם ממוקור אחר, כפי שהודיע ראש אמ"ן לשר הבטחון (למעט וללא איסתת ראש אמ"ן היה הגיעה רק למחרת, בבוקר הטכט). בניתוחים רטטי היה השר לסמן על כחו של הצבאות הסדירות - כולל חיל האויר - לעצור את האויב, ועל הودעת הרמטכ"ל אליו שמצוות הבוננות של הכוחות הדרומיים (בആול חופשות בטחי החזיותם, ביטול חופשות בחיל האויר ואמצעי זהירותו נוטפים) שעליו הכריז הרמטכ"ל - עוננה די והותר על המצב באותו יום.

נעיר כאן שחקרנו את טר הבטחון, וגם את ראש הממשלה, שמא השפיע על החלטותיהם בעניין גיוס המלואים העובדה שבסוף אortho מודע היו צרכות לתקיימים הפעולות לבנטה. שניהם הבהירו זאת נמרצות בחרן צדקם, ואנו מאמינים שלא עלה על דעתם לשיטת סיקוליאן מפלגתיית מעלה לחוגתם הימנאי הממלכתי בעניין חיוני זה.

(3) סקלנו בכובד ראש את כל הדברים שפרטו לעיל והבענו בכלל מסקנה שלפי אמת המידע של הנסיבות סבירה הנדרשת מן הנורא בתפקיד שר הבטחון לא היה אשר חייב להורות על אמצעי זהירות נוספים או סוגים מלאה שהוצעו לו על ידי המשח חכלי של אה"ל, על-פי הערכה ויעוץ מושתפים של ראש אמ"ן וראש המשח חכלי.

32. גם לגבי ראש הממשלה חלים הדברים שומרנו לעיל, בפסקה 30, על האחריות האישית בדרגת הממשלה. בהתאם לזה היה علينا לבחון כאן שתי בעיות עיקריות: (א) מה היה המידע, ואילו היו ההערכות שהובאו בפניו ראש הממשלה, ומה ובאיזה פעלתה במקרה לכך? (ב) האם חייבת היתה בזמן את הממשלה כולה בפני לדון ולהחליט במצב בימים שלפני המלחמה?

מן הנכון היה שרראש הממשלה מסור אינטגרומציה על המצב בנסיבות בישיבת הממשלה שלאן מן המתן נ, אשר התקיימה ביום חמישי, 4 באוקטובר, שבו דיווחה על תוכניות נטיעת חוץ לארץ; וכן לא היתה צריכה לחום על ארחתם של שרדים, שלא היו בתל-אביב ביום ו', 5 באוקטובר - בגלל ערב יוס ההיינרייט. יחד עם זאת, משוכנעת הוועדה שפעולותיה של ראש הממשלה במשך הימים המכרייעים שלפני המלחמה מעידות על גישה החולמת את כובד האחריות שהיתה מוטלת עליה. מיד עם שובה בינהה, כפי שציינו, את סגן ראש הממשלה, שר הבטחון, שר גליל, הרמטכ"ל ומפקד-אלוף שלו להתייעצוה, געיקר על המצב ברמת הגולן. מתוך התיעודים הדואת היא החלטה, על סמך הערכת

המצב שהובאה לפניה, להעמיד את המצב בגבולות על סדר יומה של הממשלה, בישיבת השבואה שנערכה ליום ראשון הבא, 7 באוקטובר. ביום ששי, 5 באוקטובר, החליה, על פי הידיעות אמדאיות שנתקבלו באותו יום, לבנת את כל השירות שמנצאו אוחז שעם בתל-אביב. בישיבה זו הסמיכו מבחינמת השירות הנוכחת את ראש הממשלה וחתם שר הבاظון להחליט על גיוס מילואים, אם יתעורר הצורך בכך במשך יום הכיפורים. כן נתקשרות מזכיר הממשלה לבירר את מקומם האימצעי של השירות, כדי שאפשר יהיה לבנות את הממשלה בעמ הצורך בדחיפות.

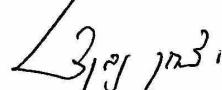
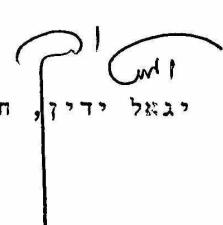
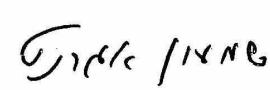
עומדת לה, לראש הממשלה, הדמות הגדולה שששתה שמוס נכוון בסמכות ההכרעה שהיתה בידייה בתוקף הנסיבות, בשעת החירות של יום שבת בוקר. היא הכרעה בתבונה, בחוש בריא ובמחירות לאוות גiros כל מערכ אמלואים, על אף אי-אפשרות מדינית כבדי משקל, ובכך עשתה מעשה חשוב ביותר להגנת המדינה.

לסיום

33. בטיעום מסקנות דו"ח חלקי זה ראתה הוועדה לנוח לאזרור ולazzi, כי למרות שארם סיימה את גביית העדויות בכל הנוגע למהלך המלחמה עד סיום שלב הבלימה - הרי יש כבר בידייה עדויות רבות המעידות בברור כי אה"ל עמד במהלך יוט הכיפורים בפניו אתגר מן הקטין ביותר בו יכול לעמוד את עצמו אבא כל שזו - וידו על העלינה. למרות המאכחים תחמור בו חיל צה"ל את המלחמה, ולמרות המשגיח שגעשו בשלב זה - שבחלקו פורטו לעיל ובחלקו עוד יפורטו בהנחות לדו"ח זה - , הרי לא רק שהצליח לגייס מהירות ללא תקדים מערכ מילואים על כל מרכיביו ומזוכרים, שכמו הרם גיס, אלט אט בלט, תוך התגיות, פלישת מטביה של אגאות אויב שתקנו ותרגלו מערם מזימת זו במשך שנים, ונחנו בשלב הפתיחה מל יתרונות ההפתעה. האלחתו זו של אה"ל הושגה תוך קרבנות רטייט ויקרייט מודדות לבוראות העילائية של

חיליו על כל דרגותיהם, לכוח האילתור הבלתי-נדלה של מפקדיו,
וליציבות וחוסן מבנהו הארゴני הבסיסי. עובדות אלה מחזקות את
הועדה בדעתה, כי לא זו בלבד שבכוחו של צה"ל לעמוד ב厰
ובהפחת המskinsות המכאייבות המשמעות ממנה, - אלא שבעיר יגביר
ויאדר את עצמותו.

ניתן בירושלים היום ט' בניסן תשל"ד, (1.4.1974).

 יִצְחָק נֶכְנָאֵן, חבר
 חיימ לַסְקּוֹב, חבר
 יַגָּאל יְדִינָה, חבר
 שְׁמַעְלֵן אֲגְרָנָת, יו"ר

ועדת החקירה - מלחמת יום הכיפורים

הוועדה לעתונות

יום כ' בחמוץ תשל"ד (10.7.74)

ועדת החקירה - מלחמת יום הכיפורים הגיעה היום, כ' בחמוץ (10.7.74)

למשלה ולועדת החוץ והבטחון של הכנסת דין וחברון חלקי נספּ, המכיל הנימוקות והשלמות לדוח החלקי מיום ט' בניסן תשל"ד (1.4.74). בדו"ח הנוספּ 423 אמודים והוא מחלק לשמונה חלקים עיקריים. מטעמי בטחון הכרחיים החלטה הוועדה, בתקופת הסמכות הננתונה לה לפי סעיף 20 לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968, שלא לפרסם ברבים את הדיין וחברון זהה, פרט להקדמה ובאמת בה, אלא הם דברי הכותב בהקדמה:

1. לפי כתב המינורי של הוועדה הוטל עליה לחזור באربעה נושאים עיקריים בהם :

(א) המידע, ביום שקדם למלחמת יום הכיפורים, על מהלכי

האריב וכורונותו לפתחה במלחמה, והערכות המידע;

(ב) הכרונוח של צה"ל ביום שקדם למלחמה;

(ג) הייערכותו של צה"ל בדרך כלל;

(ד) פעולות צה"ל עד לבליית האrive.

בסעיף 3 של הדוח החלקי שנבר מיום ט' בניסן תשל"ד (1.4.74)

הסבירנו את השיקולים שהMRI או ארכנו להקדם ולפרסם מיד את המסקנות רוחה המלצות שאליהן הגיעו הוועדה בנושאי המידע והערכת והכרונוח של צה"ל. אמרנו שם שאותו דוח אייגר מכיל כל מה שיש לוועדה להגיד בנושאים אלה, ושזה נושא דוח'ה חלקי נספּ. דוח'ה נושא זה ابو מגישים זהה, והוא משלים את הדוח החלקי הראשון ומוביל את ההנמקה המלאה של האמור בו, במידה שראינו צורך להוציא על הנימוקים שבדוח הראשון.

2. דיו"ח זה מחלק לכמה חלקים. אחד פרוחחים אורתו בהרצאת סיפור המעשה באופן ברונטולוגי, بما שנוגע לנושאי המידע והערכתו והכובנות. לאחר מכן אנו עוברים אל דיון מפורט בנושאי המידע והערכתו מזה והכובנות מזה. בכך זה יש להבדיל בין צורת הדיון שנטנו ביחס לכל אחד משני נושאים עיקריים אלה: הביקורת שאנו מוחחים על רשותם אמ"ן בעניין המידע והערכתו מתיחסת בஸולב למשור המוסדי והאישי כאחד. השעם לדבר הוא שאחריותם האישית של בעלי התקדים, אשר הוזכרו בדי"ח החלק הראשון לחובתם בזואה זה, נובעת מישרין מן הפגמים שנתגלו בהערכת המידע על-ידי הגופים שבראשם הם עמדו (אמ"ן, מחלוקת המחקר של אמ"ן וענף מצרים בתחום מחלוקת המחקר), ושלפעולתם הנכונה הם היו אחראים אישית. לעומת זאת, עסינו הבדיקה יסודית بما שנוגע לנושאי הכובנות, בין דברי ההנחה שהנבר לגבי הגופים אשר פועלו בנושאים אלה – המטכ"ל, פיקוד הדרום ופיקוד הצפון, מחלוקת המודיעין בפיקודים ועוד, ובין הנמקת הביקורת שמתchner במשור האיני על בעלי התקדים מסוימים. כאן השעם לדבר הוא שבנקיטת צרכי הכובנות השתחפו בעלי התקדים רבים שהינם נושאי אחראיות בדרכי הפיקוד והמטה, ולא ראיינו לא צורך ולא אפשרות שהוועדה, במסגרת חקירתה, תיכנס לבירור השאלות הסבוכות, מי וכי מבין בעלי התקדים רבים שאינם גושא, לפי הגדירות התקדים בהוראות הפיקוד העליון, באחריות אישית, יחידה או משותפת, למשגה או למחדל, לאי-אכיפה או להתעלמות, מלאה שאנו מתארים.

בדרכ כל יש לומר כי ועדת חקירה שעלייה הוטל לחקור אידיעים מסוימים ורבבי-השפע, כמו ועדת זו, חייבות למעשה למלא משימה כפולה: מצד אחד מצפים לכך שתברר את העובדות ותציג אותה באורה מוסמכת, וזאת גם לשם לימוד הלקחים המתחייבים מהן לגבי העתיד לבוא; מצד שני יכולה היא להגייע למסקנות, ובעה הצורך גם להמליץ המלצות, בנוגע לאחריותם האישית הישירה של יחידים נושאי התקדים אשר קרה.

לפייכר, ראיינו צורך להפריד את הדיון בនושא הרכבתות על פי
שתי משימותינו אלה, לדיוון במישור המוטדי מזה ובמישור האישלי מזה,
וכתבנו בדו"ח הנומח פרקים מיוחדים (החלק הששי של דו"ח זה) שבמה
דיבցנו את דברי ההגמלה המפורטים טבנו על אחריותם של נושאי החקידים
שעליהם ראיינו להטיל אחריות אישית ישירה. יודגש איפוא שאחריות אישית
זו אנו מבססים אף ורק על העובדות המובהקות בפרקט אלה וסתורתן קבענו
תוך שמירה על הוරאות הסעיף 15 של החוק, כפי שפרשנוו בסעיף 6 של
הדו"ח החלקי הראשון. מצדנו לא באנו להטיל אחריות אישית על נושאי
חקידים אלה או על מישחו זולתם בכלל האিירועים שתוארו בפרקם האחרים
של דו"ח זה.

גם ביחס לאחריותו האישית של קמ"ן פיקוד דרום החלנו לlecture
בשיטת ההפרדה והקדשו פרק מיוחד להגמת אחריותו האישית, וזאת בעיקר
בגלל טענה בדבר השד שעמוד אחד מעמודי אחד המסתכנים, שעליהם הסתמכנו
לגביו, הוזלף - טענה שהיתה ממילא טעונה חקירה נפרדת.

3. אנד מסימים דו"ח זה בפרקם על דיווני רעדת חזץ ובתחוון של
הכנתם בעניינים נשוא חוקתנו ועל כמה סוגיות משפטיות. (הועדה עמדת
לפרסם בנפרד חלק מן הפרק הדן בסוגיות המשפטיות, אשר לגביו אינה דרושה
לדעתה סודיות מטמעי בטחון).

* * *

*

4. בהקדמה לדו"ח החלקי כתבו, בסעיף 8, כי

"הדיוון בגורמי הטוענות והמשבגים שמן ההכרח היה
לערכו למען בירור האמת והפקת הלקחים המתחייבים
לגביו העתיק, אל לו לגרוע מראית הישגר המכרייע של
כח"ל, שהחביב על מיתקפת-פתח של האויב בשתי חזיתות,
ותוך חרוף נפש של חייליו השיב בלחמה שורה ויכול
לאוריב".

ובסיוּם הדו"ח החלקי אמרנו :

"זה"ל עמד במהלך יום הכהפורים בפני אתגרן מן הקשיים בירוחם בו יכול למסור את עצמו צבא כל שהוא - והוא על העליונה". למרות המצב החתמתי החמור בו החל זה"ל את המלחמה, ולמרות המשגעים שנעשו בשלה זה - שבחלקם פורטו לעיל ובחלקם עוד פורטו בהנמקות לדו"ח זה-, הרי לא רק שהצליחו לגייסים במחירות ללא קדימות מעורך מילואים על כל מרכיביהם המסובכים, שמצוותו טרם גוייס, אלא אף בלם, תורן התגניות, פלישה מסיבית של צבאות אויב שתכננו ותרגלו מערכות מסוימות זו במשך שנים, ונכנעו בשלב הפתיחה מכל יתרוניות ההפתעה. האלחו זו של זה"ל הרשות תורן קרבנותם רבים ויקרים תודדות לבוגרתם העילאית של חיילים על כל דרגותיהם, לכוח האיתור הבלתי-דלה של מפקדים, וליציבותם וחושן מבנהו הארגוני הבסיסי. עובדות אלה מוכיחות את הוועדה בדעתה, כי לא זו בלבד שבכוחו של זה"ל לעמוד בביטחון ובಹשחת המתקנות המבאייבות המשמעות ממנה, - אלא שבכך יגבירו ויאדרו את עוצמתו".

אננו רואים עתה צורך לחזור על דברים אלה בירת הדגשה. בדו"ח נospace זה עליינו לנמק בפרוטרוט את מצאיינו בדו"ח החלקי. שימת הדבש על הבקרות עלולה לעורר את התמונה במללה, כאילו לא היה מתורם בגוףו של זה"ל ובפעולתו ערבות המלחמה. בכך יעשה עוזל שאין לעלה מנגנו לרוב מנגנו ורוב בנגנו של זה"ל - קזינים לכל דרגותיהם וחייליהם, שעשו את שליחותם בכשרון ובמסירות נפש, ברוח הערביים שעלייהם חונך זה"ל כצבא העם. משום כך דוקא, וכדי לשמוד כראוי על ערבים אלה, נראה לנו כי מן ההכרה הרא שלא לעבור לסדר היום על משבים ומחולשות, אלא להשפט כמו שהיו ערבים מלחמת יום הכהפורים, על מנת שייפקו מהם הלקחים הדרושים לקרה מבחני העתיד. זאת אנו ממשיכים לעשות בדו"ח זה ובឧתו להוסיף וללטת בדרך זו בדו"ח הסופי, שעוד יהיה עליינו להגיש בקרוב, ולהתකות אחריו שרשיהן של תרופות שליליות אשר נחלדו, בשתח המשמעת, ועוד. אין אנו תושבים כלל שבדרך זו אנו עלולים לרבות את ידיהם של אנשי צבא הקבע וצבא המילואים הנושאים בעיקר העול הבודד של הבטחת שלומה של המדינה. איזרבא, ליבורן הלקטים ומיצוי תכלייתי של המתקנות יהיה בו כדי להציג אמור גמוך שנטגע; והרי צבא עממי קם ונופל על אמון לא הפט בין חיל לחיל, בין חיל למפקדו, בין תגל לתגל וזרוע לזרוע. אנו בטוחים שאנשי הצבא, הם דוקא יברכו על המגמה לנ��ות את זה"ל מכם הסייעים שדקנו בו פה ושם, כדי שהרשות

יגבטה וירוגבר.

5. סדרון, פרנסם הדו"ח החלקי הראתון כולד ברכיסט, אולם כבר אמרנו בו, בראש עמ' 4, כי "הדו"ח הנוסף, ובראorio מלא של העובדות והנמקה מלאה של מסקנות הרועדה, בכיל נתונים סודיים רבים שימנעו, ככל הנראה את פרטומו המלא ברכיסט". עתה בדקנו שאלה זו מחדש באופין יסודי מאד. ברור לנו שהיה רצוי בירוח להביע את תרוכנו של הדו"ח הנוסף הזה במלואה לידעות האedor, אך מטעמים כליליים של זכות האedor לדעת, והן בغالל אל-הבעות וסילופים בפרטים שונים שהופיעו לפניו הדו"ח החלקי ואחריו, וטרם היה לעקרם באמצעות התאור המפורש של העובדות הדו"ח נוסף זה. אולם על בראונו הגענו לביל דעתם של מדרדרות כל אלה מהיבטים טמי בטחון מכרייעים שלא פורסם ברכיסט את הדו"ח הנוסף הזה, מפני שהוא מכיל בדברו כבלו הומר סודי בירוח.מעט שאפשר היה לאורה לפרטומו, מפני שלגבינו שיקולי הבטחון פחות מכרייעים - והוא לא בחלוקת המרצזים של הדו"ח - היה עלול להציג תמונה מקוטעת ומעוותת. על כן החלטנו שאיסור הפרסום ברכיסט יחול על דו"ח נוסף זה כולם, פרט לדברי ההקדמה הזאת. עם זאת אנו ממליצים בפני המשלה שפרק הדו"ח הנוסף הזה יובאו בלשונם לידעות הדרגים הנאותים בתוך צה"ל, על מנת שיופיע מהם לקחים הכרחיים לקראת העתיד.

רעדן הגדירה - מלחתן גוּן המכפרדים

ל'ג ל' ר' ח' ש' ב' ג' ל' מ' ל' פ'

ועדת החקירה - מלחמת יום הכיפורים

דין ודברון חלקו

פרק דאסון: הקדמת

ביום כ"ב בחשוון תשל"ד (18.11.73) נתקבלה על ידי הממלטה

החלאה האומרת:

"מ ל י ט י ס :

א) העניינים כלהלן, היינו:

1. המידע, בימים שקדמו למלחמה יום היפורים, על מהלכי האויב וכוונתו לפתחה במלחמה וכן ההערכות וההחלאות של הגורמים הצבאיים והזרחיים המוסמכים לכך, בקשר למידיע האמור;
 2. העריכות של צה"ל למלחמה בדרך כלל, כווננותו ביום שקדמו למלחמה يوم היפורים ופעולותיו עד לבליית האויב – הם כיום עניינה בעלי חשיבות ציבורית חיונית לטעונים בירור.
- ב) מקום ועדת החקירה שהקשר בעניינים האמורים ותמסור לממשלה דין-וחשבו.
- ג) לקבוע, לאחר התייעצות עם נשיא בית המשפט העליון, כי הוועדה תחיה של חמישה חברים.
- ד) לקבוע, שהעוניינית שהוציאי החקירה ודיווני הוועדה מחיבבים סודיות, כאמור בסעיף 23 לחוק ועדות החקירה, תשכ"ט-1968, להוציא פסקאות (1) ו-(6) שבו ולבקש אישורה של ועדת החוץ והבנטון של הכנסת לקביעה זו.
- ה) להודיע על החלטה זו מינה נשיא בית המשפט העליון כ"ו בחשוון

בuckות ההחלטה זו מינה נשיא בית המשפט העליון ביום כ"ו בחשוון תשל"ד (21 בנובמבר 1973) בחקוף סמכותו לפי סעיף 4(א) לחוק ועדות החקירה, תשכ"ט-1968, את יושב ראש הוועדה ואת שאר החברים כלהלן:

ד"ר שמעון אגרונט, נשיא בית המשפט העליון - יושב-ראש

מר משה לנדווי, שופט בית המשפט העליון - חבר

ד"ר יצחק נבנצל, מבקר המדינה - חבר

רב-אלוף (מיל') יגאל ידין, פרופסור באוניברסיטה העברית - חבר

רב-אלוף (מיל') חיים לסקוב, נציג קבילות חילצט - חבר

2. אחרי שקבעה את סדרי עבודתה, החלה הוועדה ביום 25.11.73 בגבייה העדריות והיא קיימה עד היום 140 ישיבות ושםעה 58 עדים. כמו כן הוגש לה חומר רב בכתבה. בשלב זה סיימה הוועדה את גבייה העדריות ויתר הראיות באחדים מהנושאים שבhem היה עליה לדון, ואלה הם לפי הסדר: המידע, בימים שקדמו ללחמת יום היפורים, על מחלכי האויב וכוונתו לפתחה במלחמה; הערכת המידע; הכוונות של צה"ל בימים שקדמו ללחמה, עד לשעת ההתקפה של האויב; ההחלאות של הגורמים הצבאיים והאזרחיים, שנתקבלו על יסוד אותו מידע והערכתו. דין וחשבון חלקיו זה מתיחת הנושאים אלה בלבד. הוועדה עדין אינה דנה בו בנושאים השיכרים להיערכותו הכללי של צה"ל (כולל ענייני משטר וਸמעה, הדרכה ותורת לחימה, ציוד וחימוש, מחסנים לשעת חרום והפעלתם, סיוזת גיוס והבאת המוחות לחזיות, ניתוח מקומות, תפקידם וייעודם של המעוודים והמוסכמים והפעלתם הלאה למשה), וכך לא בנווטא של ניהול הקربות עד לעזירתה האויב, הגם שהועדה כבר גבמה הרבה ראיות גם על נושאים נוטפים אלה. במיוחד ברצוננו להציג כבר עתה, שכן אנו עדין דנים בעיה הכואתה של הצבת הכוח במקומות המעליהם: כוח זה, למרות שנלחם במטירות, ותרם ~~אל~~ לעזירתה האויב, היה למשה בלתי-מגבש ובלתי-מצוון די צורכו. אנו לזרק לנושא זה שעה שונחת את מכלול הבעיות של תפקידם וייעודם של המעוודים והמוסכמים והפעלתם הלאה למשה, כי בעיות אלה שלובות זו בזו ~~או~~ן מודוק.

זאת, איפוא, שבחינה כרונולוגית מטפלת הוועדה בדיון וחשבון זה

באנכי הפרקית האמצעיים (המידע והערכתו; כווננות) ומשאייה את שני

הנושאים הנוטפים (ההיערכות שבאה לפני הכנות, וקרבות עד לצעירות האויב שהחלו עם גמר הכנות) לדין וחשבון נוטף, ~~ולא~~ להבהיר כבר מעתה שכאשר נבוא לדין בנושאים נוטפים אלה, לא נובל בשום אופן למצותם מכל עדריהם מפאת הקטן העזום, ועם נחרכו בפרקית נבחרים מתוך כלל הסוגיות, הנראים לנו חשובים במיוחד.

3. הນמק להגשת דין וחשבון חלקו, על פי הסמכות הנתונה לוועדה בסעיף 19(א) לחוק.

לא חועלנו שני שיקולים بعد הגשת דין וחשבון אחד ויחיד, שיכלול את מצאיינו והמלצותינו לגבי כל הנושאים ייחדיו, המפורטים בכתוב המינוי של הוועדה. אלה הם: (א) הנושאים הללו, ובמיוחד הכנות וההיערכות, אשרים זה בזה במידה זו או אחרת. (ב) בנוגע להערכת החנחותם של בעלי התקידים השוניים, עדיף היה שלא לפצל את הדיוון ויבוא על פי הנושאים השוניים, אולם, נגד זה ראתה הוועדה כי בחלוקת הראיות העזום שהובא לפניה, כבר נתחשו דיוונית זמן רב, ועוד יחולוף זמן עד לטיסות פועלתה. זכאי האזכור לדעת בהקדם את מצאייה והמלצתיה באולם נושאים שבהם השתגימו דיווני הועדה, וראוי שhammashla תוכל לפעול על עיניהם בהקדם.

יתרה מזו, בד"ה חלקו זה אף אינו מכיל כל מה שיש לוועדה להגיד על גושאי המדיע והערכתו והכנות של צה"ל, וזאת מפני שהועדה נומחה לדעת כי ראוי להקדם ולפרנס את עיקרי המתקנות והמלצות במישור המוסדי, וכן ביחס לבעלי התקידים וஸרות אסוציאיט, שאליהם הגיעה הועדה בדיוונית על אותן נושאים. היא מזאה אפרשות לעשות כן, כי אחרי התיעוזה ממושכת ומלאת בין חבריהם כבר ביבשה את דעתה בנוגע למתקנות והמלצות הללו, אך ניסוח נימוקיה המפורטים עלול להמשך עוד זמן-מה. לפיכך מזאה הועדה כי מוטב להקדם אותן מתקנות והמלצות ולפרנסן מיד, ואילו החנמקה חמלאה אביבה בד"ה חלקו נוטף.

הדו"ח הזה מביל תאור בלאי של עובדות, בקאור נמרץ ובמידה שתאזרן דרוש לשם הבנת המסקנות. על פי חוכנו הוא ניתן כלו לפירסום ברבים, ואילו הדו"ח הנוטף, ובו תאור מלא של העבודות והنمכת מלאה של מסקנות הוועדה, יוביל נתוניות סודיות רבים שימנו, ככל הנראה, את פרסוםם המלא ברבitem.

4. אופיה של הוועדה ודרך עובדתה

גיתוח של הוראות חוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968 (להלן: החוק), מראה שהועדה היא בעל אופי מעין-סיפומטי, יתר על כן, העובדה שהרכבת הוועדה נקבע, בהתאם סעיף 4(א) לחוק, על ידי נשיא בית המשפט העליון, אותן היא שאינה קיימת דינה בין הממשלה ולאין המדבר ב"ועדת חקירה ממשתית". לשון אחרת, בהתקינו את האסדר המיוחד הזה, התכוון המחוקק להקנות לוועדת החקירה אי-מלחמות מוחלטת ולהבטיח שתהא עצמאית בקביעת מציאות והמציאותה ואמינה על הציבור.

5. בהשלחתה קבעה הממשלה ש"הענינים שהם נושא החקירה ודיוני הוועדה מחייבים סודיות, כאמור בסעיף 23 לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968, להוציא אסאות (1) ו-(6) שבו"; וקבעה זו אושרה על ידי ועדת החוץ והבזחון אל הנכסה בהשלחת איזומ כ"ד בחבון תל"ד (19.11.73). בהתאם לכך, הקפידה הוועדה לקיים את דינוניה מוחורי דלחויות סגורות ולשמור היבט על סודיות חומר הראיות שהוגש לה, בשוויה לנגד עיניה עצם הסודות אינה נימנת לחלוקת. בדרך כלל מוטב שהועדה החוקרת "בעניין שהוא בעל חשיבות-ציבורית אותה שעה העוזן בירור" – במשמעות סעיף 1 לחוק – תקיים את דינוניה בפורמי, ולא עוד אלא עקרונית הפומביות נקבע מפורשת בסעיף 18(א). עם זאת, העניין שמדובר גם לוועדת חקירה בעניהם רשות "קיימים דין, כולו או מקצתו, בדוחיות סגורות אם ראתה צורך בכך לשם טמירה על בצחון המדינה". בעוניינו החלשת הסודיות הגמורה, שנתקבלה מראש על ידי הממשלה מכוח

סעיף 23 לחוק, הייתה בבחינת הכרה שלא יגונה, שכן החקירה העלתה שחומר הראיות מכיל שפע של עובדות זדירות בעלות אופי בטחוני רגיש ביותר, וחלילה שאלת התרטמו ברביס וכך יתגלו לאויב, על כל הנזק הגדול למדינתה הcron בזיה.

6. השימוש שהועדה עשתה בסעיף 15 לחוק

התלבאנו בפרש הנכון - של סעיף 15 של החוק והננו רואים צורר להקדים כמה מלות הטבר על פרוש המיעוף שנתקבל על דעתנו.

בסעיף זה כתוב:

(א) ראתה ועדת חקירה של פלוני עלול להיפגע מן החקאה או מhogazotich, יודיע לו יושב-ראש הוועדה במה הוא עלול להיפגע וימיד לרשונו, בדרך שימצא לנכון, את חומר הראיות הנוגע אותה פגיעה והנמא בידי הוועדה או בידי מי שהוטל עליו לאוסף חומר לפי סעיף 13.

(ב) אדם שהודיע לו כאמור בסעיף קטן (א) רשאי להתייאב לאני הוועדה, אם בעאמו ואם על ידי עורך דין, להשמיע דבריו ולחקור עדים, אף אם כבר העידו לפניו הוועדה, ורשאית הוועדה להזכיר לו להביא ראיות, והכל בעניין הפגיעה כאמור."

לעתנו, מטרת הסעיף היא למונע עצם ייפגע עקב חומר ראיות שהובא בפני הוועדה ללא ידיעתו, באופן שנשללה ממנו האפשרות להגיב עליו. נוכחות מטרה זו, לא הפלנו את סעיף 15 כאשר עדותו של פלוני כמות שהיה הביא לידי הסקת מסקנה לחובתו (מעין הודהה בעל דין) או כאשר מסקנה כזאת נבעה ממשמך שהוא עד או מזכיר דברים או פרוטוקול על דיוונים שבתempt. אך לא הפלנו שום מסקנה ממשמים לחובתו של עד, בלי שניתנה לו הזדמנות להתייחס בעאמו לתובן המתמן. לעומת זאת, כאשר נתגלה מעודתו של עד אחר או ממשמים של עד אחר, שהוגשה ראייה לחובתו של פלוני בלי שידע עליה, הפלנו את סעיף 15 ביחס לאווחה ראייה, והודיענו לנוגע בדבר על זכותו לחקירה נגדית של עדים שכבר העידו או להבאת ראיות נוספת - כל זה, צח יראה, בעוזרת עורך דין.

הננו משוכנעים שהפירוש שאנחנו נתנו לסעיף 15 עולה בקנה אחד עם דרישות הצדק והוא הבטיח דיון חוגן לכל מי שחופי לפנינו ונזכר בדיון וחייבן זה לחובתו. בן אנו משוכנעים שפירוש אחר, יותר מרוחיב, של הטיעוף היה מסכל את החקירה לחולטיין, על-ידי סיבור ללא תקנה של הליכיה.

7. חברי הוועדה הגיעו בעצמם את העדית, שהוזמנו על ידה וחתמו בפניה, והם כולם מסרו את עדותם באמירה בהן צדק. בנוסף לעדויות והראות האחריות שנגבו על ידה במישרין, הטילה הוועדה, מתוך הסמכות הנחונה לה בסעיף 13 לחוק, על שה-קציניות בכיריות במלואיהם את החפקיד לאסוף חומר עובדתי משלימים על היבטים מסוימים של הכוונות וההיערכות של צה"ל במלחמה ועל פעולותיו עד לעזירת האויב. איסוף החומר הזה נעשה בדרך גביהית עדויות שלא באמירה בהן צדק מפני אנשי אבא שהסבירו להעיד בפני אוספי החומר, וכן בדרך קבלת מסמכים ומואגים אחרים. הוועדה רצתה צורך להעדר באוטפי החומר בכלל היקף הגדל של הפרטים העובדיים הנוגעים לנושאים האמורים, ועקב הפניות הרבות בכתב שהגיעו אליה אנשי אבא ושבהן הציבו על ליקויים ופגמים שונות, אשר נתקלו בהםקשר לסדרי גיוסם, מצב האיזוד ואיכות החשך שבו היו ברשותם, ועוד. אוספי החומר שמונו כאמור, הם:

אלוף (מיל) יוסף אבידר

אלוף (מיל) משה גורן

תח-אלוף (מיל) שמעון גלבוע

אלוף-משנה (מיל) ישריאל ברמי

אלוף-משנה (מיל) יהושע נבו

אלוף-משנה (מיל) משה תמיר

אוספי החומר טיימו עתה למעטה אם מלכתחט. גם אם חלק הארי של החומר הרב מאד, אשר נאסף, שייך לנושאים שהועדה עдиין אינה דנה בהם, רצוננו להשתחם בהזדמנות זו, כדי להודיעו לאוספי החומר על נוכנותם לבצע את המשימות שהוטלו עליהם ולהביע את הערכתנו על הדרך המסורה והמוסכמת שבה הם מלאו את תפקידם.

8. אධיוון בגורמי תשעווות ותחשיבותם שמן ההכרח היה לערכו למען בירור האמת והפקת הלקחים המתחייבים לגבי העתיד, אל לו לגורע מראיתם היישגו המכרייע של צה"ל, שהתגבר על מתקפת-פצע של האויב בשתי חזיתות ותוך חרוף נפש של חייליו השיב מלחמה שערכה וכי יכול לאויב.

**פרק שני: עיקרי מסקנותיהם של הרועה בנדישאי המידא, הערכתו
וכוננו צה"ל**

9. בבקורתנו על הערכות אמ"ן (אגף המודיעין במטה הכללי) ובגורמים אחרים נזהרנו מכך שלא להסתreso ל"חמה שלאחר מעשה", והשתדלנו לראות אם הדברים באספקטறיה של המצב כפי שהיה בשעת ההערכות שנעטו וחתולות שנתקבלו.

10. פתיחת המלחמה על ידי מצרים וסוריה ביום הקופורים חל"ד (6.10.73), בשעה 14.00 בקרוב, הפתיעה את צה"ל בזה שעד לשעות הבוקר המוקדמות של אותו יום לא הערכו הפיקוד העליון של צה"ל וחתולות המציגות של מלחמה כולה ^{או א.ז.ז.} קת'יל, ובבוקרו של אותו יום, כאשר כבר התבדרר להם שהמלחמה תיפתח, הניח הפיקוד העליון בעוצמת שהיה מפוזר רק בשעה 18.00. את האחוריות לטעויות אלה בהערכתה יש לחתיל בראש ובראשונה על ראש אמ"ן ועל עוזרו הראשי הממונה על מחלקה המחקרא אמ"ן, שהוא הגורם היחידי במדינה העוסק במחקר מודיעיני. אלה נכשלו מתקן התרעעה בלתי-סתפקת לחושין לצה"ל: רק בשעה 4.30 בבוקר בערך ביום הקופורים הודיע ראש אמ"ן, על יסוד מידע חדש קיבל, על פתיחת המלחמה על ידי האויב בשעה 18.00 בערב בשתי חזיתות. התרעעה קדרה זו לא אפשרה גיבום של המלואים בצוותה מסודרת וחביבה גיבוט חתיקני. התוצאות הנוספות של ארבע שעות בין שעה 18.00 לשעה 14.00 קיירה עוד יותר את מרוחת הזמן בין קריאות המלואים, לנין פתיחת האש על ידי האויב. שעה שנייה זו גרמה לשבושים

נוספים בכווננות של הכהות הסדריים בחדות, ובפריסתם הכוונה
בעיקר בחזית התעללה.

11. סיבوت המכשולן של גורמי ההערכה היו שלש: ראשית, דקותם
העקשנית בהמה שהיה קרווי בפיו קוונצפציה, שלפיה (א) לא חז מצרים
למלחמה נגד ישראל אלא אם מבטיח לעצמה חילrah יכולת אוירית לתקוף
את ישראל בעומק, ובמיוחד את שדות התעופה העיקריים של ישראל, כדי
לשתק את חיל האויר הישראלי, ו-(ב) סוריה לא חז לתקוף רבת עלי
ישראל אלא בעט ובעונה אחת עם מצרים. התברר לנו, ממשוקים שעוד
יפוראו בדו"ח החלקי הנוטף שלנו, כי קוונצפציה זו הייתה
נכונה בזמןנו, לא נבחנה ברاءוי מחדש בחלוקת הראשוני והמרכזי נוכח לחץ
הנסיבות המדיניות שהשתנו, ובמיוחד על סמך מידע נוסף שהגיע לידי
אם"נ על התוצאות האויב במערכות נשך נוספת, ועל כן היא נעשתה מופרכת
למעשה. שנייה, ראש אם"נ חבטה לצה"ל מתח תרעה מראש על כוונת האויב
לפתחה במלחמה כוללת, התרעה שמייבה יאפשר את גיוסם המסודר של
המלואים. הבטחה זאת הונחה כיסוד מוסד לבוגניות ההגנה של צה"ל.
אנו מוצאים שלא היה יסוד לחת לצה"ל הבזחה מוואלת עצאות. שלישית,
בימים שקדמו למלחמה יום הבכיפורים היו בידי אמ"נ (מחקר) ידיעות
תריעות למכביר, שוטקו לו על-ידי מחלקה האיסוף בתחום אמ"נ ועל ידי
רשויות איסוף אחריות מדינה. אמ"נ (מחקר) וראש אמ"נ לא הערכו
נכונה את התרעה שבידיעות הללו, מתוך דקותם הדוקטורינית ב"קוונצפציה"
ונכו נוכחות לתרוץ את היערכות האויב בקי החזית, שהיתה ללא קודים בגודל
כחותיה ובכיוונתה כלפי החזית, בהניחם שבכל זה מעיד רק על מערך הגנתי
בסוריה ועל עירצת "תרגיל" רב-זרועי למצרים, בדומה לתרגיליהם שהתקיימו
שם בעבר. מסיבה זו גם נזהר ראש אמ"נ דהירות מופרצת בנסיבות לנוכח
אמצעים נוספים שעמדו לרשותו ושינויו עשויים לגלוות מידע משליט חשוב.
כך עלה בידי האויב להטעות ולהפתיע את צה"ל במסווה התרגיל הנערך כביכול
במצרים. רק בזורך נזכיר שיל'ם בואקסטר, התחילה אמונה אם"נ בצדקה.

העריכתו להתקערר, וזאת בוגל קבלת ידיעת ברורה במילוחר, שקשה היה לישביה עם הנחת המערך הרגנית ו"התרגיל". אך עדין לא חוסקה המסקנה הנכונה אלא סיבוט הערכת אמ"ן הוסיף להיווכח: "סבירות נמנוכה", ואפלו "נמנוכה ממנוכה", של פריחת מלחמה על-ידי האויב. רק בשעת, יום הכפורים, בבוקר השכם, אחרי שנתקבלה ידיעת נספח, חד-משמעות, הגיע רاش אמ"ן למסקנה שחמלוחמה תפרוץ באותו יום.

12. בהערכתה המידעת על מלחמי האויב וכוונתו לפתחה במלחמה, שנעשתה על ידי בעלי תפקידים אחרים, בולטות ההשפעה המכרעת של רаш אמ"ן ומחלקתו המחקר של אמ"ן, מכוח היותם המרכז היחיד להערכת מודיעין צבאי במדינה, ובכח היותם שומרי לל המידע המודיעיני המתבסר אצל מרשות האיסוף של אמ"ן עצמו, מן "המוסד" ומרשות איסוף אחרות, כאשר אמ"ן מפייך את המידע הזה בצוותה מעובדת עם הערכתו בתוך "מודיעין" לרשותות אחרות, והוא המחייב למי יופץ חומר גולמי, ואיזה חומר יופץ.

13. טעויותיו של אמ"ן לא היו הטעויות היחידות ששיבשו את מלחמו של אה"ל בראשית המלחמה. נוטטו עליו מטענים בהפעלת כוונתו על אה"ל ביוםיהם שקדמו למלחמה. ראייתו, אל אחרoor ללא חקיקה בגוון המלואים, אנו סבורים שLEFT הנטונאים שהיו בידו חייב היה הרמאכ"ל להמליץ על גיוס מלאויים חלקיים בבחות הייטה עוד מראשית השבוע שקדם למלחמה, כדי לקיים את היחס הנכון בין כוחות האויב שהיו בכוונות מלאה וערוכים נגדנו, לבין כוחותינו. לבסוף המאוחר אריך היה להמליץ, לאור הידיעות שהגיעו, על גיוס כה ניבר ביום ו', 5 באוקטובר, בבוקר, אפלו בהנחה שכוונות האויב עדין לא היו ברורות אומה שעלה. שנית, התברר לנו שהסתמך לගמי עלי זהאת אמ"ן, כי ביפולתו לתה'ל תמיד הטרעה מספקת לגיוס מטודר של המלואים, לא ~~הו נזק~~ ~~הו נזק~~ תכנונית ההגנה מעובדת כראוי לפראית, למקרה שהכח הטדייר יצארך לעזרה לבדוק התקפה כוללת של האויב בחזית המצרית ובאזור הסורית בעת ובעונה אחת, וזאת כאשר אה"ל מופתע כי שהופתע. שלישי, אף אחרי קבלת החתרעה ביום שבת בבוקר לא נדרס כה ~~השריון~~ הסדייר בחזית התעללה בעוד מועד פרישה אופציינלית,

בנטיבות שנוצרו, לפי התכנית שהייתה קיימת לפরיטה הגנתית של הכח הטדי. גם לא ניתן באותו בוקר הנחיה ברורה לאלוף פיקוד הדרום, ואף ממנו לדרגי המנובים יותר, כדי עליהם לחירות לקרה התקפה, והשמדת חוסר בהירות בתנאי פקודות מבצעיות ובוידוא באוזן.

השליטה הכוחנית בדרג הממשלתי

14. (א) בישיבת המטה הכללי ביום 24 בטפטמבר 1973 הביע אלוף פיקוד הצפון, אלוף יצחק חופי, דאגה בגלל מיגבלות בקבלה התרעה מספקת, נוכח המצב המסובן שנוצר ברמת הגולן עקב הגברת המערך הסורי הפגן על ידי מערך טילים אנטי-אויריים עיל. שר הבטחון התרשם מdagתו של אלוף פיקוד הצפון, במיוחד בגלל האיום ליישובים ברמת הגולן, שהיה ממונע במערך הסורי. ביום 26 בטפטמבר, ערב ראש השנה, הוא ביקר שם, כדי לעמוד על המצב מקרוב, ואף אישר דבריו אזהרה באזני הסורים. הוחלט על חזוק מסויים של מערכות השירות והארטילריה ברמת הגולן.
- (ב) לפי יזמת שר הבטחון החליטה ראש הממשלה בזמן, אחרי שובה מנשיכת הסטרטגיה ולויינה ביום 30 בטפטמבר עד 2 באוקטובר, תתייעצות שבאית-מדינית ליום 3 באוקטובר, בהשתתפות השרים אלוז, גלילי ודיין. כן השתתפו בתתייעצות הרמטכ"ל ותח"ל אריה שלו, עוזר ראש אמ"ן למחקר, אשר מילא את מקומו של ראש אמ"ן שהיה חולח באותו יום. בתתייעצות זו הוחלפו דעות על המצב בגבולות, ובמיוחד ברמת הגולן. תא"ל שלו נתן סקירה מודיעינית שסתמי מה בהערכתה כי "אפשרות מלחמה מוגנתה מצרי-סורית אינה נראהיה לסייעת, כי לא חל שינוי בערכותם את מצב הבחות בסיני, שהם יכולים ללחט להלחט". איש מן הנוכחים לא חלק על הערכתו. בסוף התתייעצות הדעת החליטה ראש הממשלה להביא את נושא המצב בגבולות לדיוון, בממשלה אחורי יום המפורטים, בישיבתה הרגילה של הממשלה, שנערכה ביום א', 7 באוקטובר.

(ג) ביום ו', 5 באוקטובר, בבוקר, אחרי קבלת ידיעות מדאייגות נוספת ולאחר פגישה בין שר הבטחון והרמטכ"ל התקיימה התיעצות נוספת אצל ראש הממשלה, בהשתתפות שר הבטחון, הרמטכ"ל וראש אמ"ן. הרמטכ"ל הודיע שביקום הכספי מתחילה כוננות גבוהה **טג'יג'ר** בכל האבא, כולל באול חואשוו, בעיקר בחיל האויר וברזירון. וכי בחאנקים בשתי החזיות יתוגבר. בתום התיעצות זו החליטה ראש הממשלה לזמן עוד בו ביום, ערב יום המפורים, ישיבה של הרשות הנמצאים בתל-אביב. ישיבה זו התקיימה לקרה הכספי, ובה השתתפו השרים בר-לב, דיזין, הילל, חזני, פרם וגלילי, וכן הרמטכ"ל וראש אמ"ן. הערכת ראש אמ"ן הייתה עדין כי איננו עומדים בפניו מלחמה כוללת, והרמטכ"ל הצריך להערכתה זו, אך תוך הבעת דעת שאין הוכחה כי האויב אינו מפוזן לתקוף. הוא צור וחודיע בישיבה זו כי הכריז על כוננות מירבית בכוחות חדרירים, אך "גיוס מלאים ומאמצים נוספים שומרית אנו לאינדיקציות נוספות".

בתום ישיבה זו הודיעו ראש הממשלה שאמצע הבטחוני יועמד על סדר יומם של ישיבת הממשלה ביום א', 7 באוקטובר, ואם יהיה צורך לגייס מלאים לפני כן, הסמיכו חצרים הנוכחים מבחינתם את ראש הממשלה ואת שר הבטחון להחלטת על גיוס מלאים. בין הוראות ראש הממשלה למזכיר הממשלה לברר היכן יימצאו השרים לאחר מכן, כדי שאפשר יהיה לבנים לפיה האורך בעוד מועד מאשר יום המפורים.

15. ביום שבת בבוקר השם נתקבלה, כאמור, הידיעה נוספת אשר העלהה לבב הדעות פתיחת מלחמה כוללת על ידי האויב באותו ^{יום} ~~יום~~ ^{כאותם} לזרען ^{על} ודיונת. הרמטכ"ל קיים דיון על המאכש שנוצר עם עוזריו הבכירים לקרה דיון אצל שר הבטחון, ובתגובה פקדות מכינונות נוספת לקרה גיוס מלאים. בדיון בין שר הבטחון והרמטכ"ל המליץ הרמטכ"ל על גיוס מערך המלוואים כולם, כדי להתכוון להתקפות-נגד בקנה מידת גדול אחריו עזירת האויב. מאידך, שר הבטחון היה بعد גיוס אותו סדר כוחות מירבי שסתמי, לדעת הרמטכ"ל, למטרת מגנה. חל עיכוב של ساعתיים בגין

אותו סדר כחوت שלגוסו הסכימים שר הבטחון עוד בבודק בדיון בינו ובין הרמטכ"ל, וזאת מפני שהרמטכ"ל המתין להכרעת ראש הממשלה בשאלת גיוס מלאה מערך המילואים. חלוקי דעות אלה הובאו בפני ראש הממשלה בדיון אשר בו השתתפו שר הבטחון, הרמטכ"ל ועווזריהם. ראש הממשלה אישרה מיד, בשעה 9.05, את גיוס טרר הכחות למגננה, ובשעה 9.25 הכריעה לטובה גיוס מלא של סדר הכוחות לפי הצעת הרמטכ"ל. באותו דיון אצל ראש הממשלה הוחלט משיקולים מדיניים שלא להנחתת מתקפת-מנע, כפי שהציג ראש המטה הכללי. לאחר מכן קיימה רשות הממשלה עייחת עט שגריר ארצאות הברית, כדי לבחיר את המצב למשלת ארצות הברית. אחורי פגישת זו החלה ישיבה של הממשלה בשעה 12 בצהרים. שריה הממשלה לא הביעו שום התנגדות להחלטה שלא להנחתת מתקפת-מנע על האויב.

פרק אלישי: מתקנות הרעדת והמלצותיה במישור המוטדי

16. לפי חוק יסוד: הממשלה, סעיף 429 "הממשלה מוטמכת לעשוות בשם המדינה, בכפוף לבב דין, כל פעולה עשייתה אינה מושלת בדיון על רשות אחרת". יוצא מזה שגם ניהול ענייני הבטחון של המדינה מופקד ביזן הממשלה, במידה שדין אחר אינו מאייל עשייה פעולה בשטח הבטחון על רשות אחרת: כגון טמכוויות שר הבטחון באוותם חוקים שבאועם מוחל עליו במפורש.

לפי סעיף 27 של אותו חוק רשאית הממשלה לפעול על ידי ועדות שרים, קבועות, זמניות ולעניניהם קבועים, ולפי סעיף 31(א) "טבות הנחותה על פי דין למשלה, רשאית הממשלה לאצול לאחד השרים". פירוש הדבר כי גם טבות הכללית של הממשלה לפי סעיף 29 הנ"ל, לעשוות בשם המדינה, בכפוף לבב דין, כל פעולה שעשייתה אינה מושלת בדיון על רשות אחרת, גם היא הינה בוגדר טבות הנחותה לאצילה מן הממשלה לאחד השרים, לפי סעיף 31(א).

17. מן הראיות שלפנינו נוכחנו לדעת שחברות הגדרות ברורות לחיקת הסמכויות, החובות והאחריות בענייני בטחון בין שלוש הרשותות העוסקות בעניינים אלה, דהיינו הממשלה וראש הממשלה, שר הבטחון, וראש המטה הכללי העומד בראש צה"ל, ולקביעת יחסם ה濶ומיין בין הנהיגת המדיניות והפקוד ./.

העליזן של אה"ל. במיוחד חיוגנית ההגדרת סמכויות ברורה בזאת בשבייל מฉบבים שבהם היוזמה בידי האויב. אף לא מצאנו אסמכתא מפורשת בחוק לנוהג, שלפיו מתמנה הרמטכ"ל על ידי הממשלה לפיקוד המלצת שר הבטחון. חוסר הבהירות בכל אלה מקורו בוודאי בסיבות היסטוריות מן הזמןים שבהם מילא דוד בן-גוריון תפקידו את תפקידו הראשי בראש הממשלה ושר הבטחון כאחד, ואישיותו החזקה האפילה על העדר הגדרות בנואה שורב זה. דבר אחד ברור על כל פניהם מבחינה חוקית: לא נקבע מעולם ששר הבטחון הוא מעין "רמטכ"ל-על" החביב להנחות את הרמטכ"ל בתחום אחריותו של זה בשטח האופרטיבי, או שהוא בפועל מפקד עליון של אה"ל מבח היותו שר הבטחון. **הוטט** ההגדרת של סמכויות, השורר במצב הקיים בתחום הבטחון, מכיון שאין לעלה מנגנון לחיוגיות, מכביר על אפקטיביות הפעולות, גורע ממיקוד האחירות החוקית וază גורם אי-בהירות ומבוכה בקרב הציבור.

לא רأינו מתקידנו להכנס לעבי הקורה על מיאום סמכויות בין שלוש המערכות הנזכרות, ונסתפק איתן בהצעעה על אזכור הממשלה והבנטה יתנו את דעתן על בעיה זו על מנת לפתורה. אנו מניחים שאין להגייע להגדרות נוקשות אשר עונינה מראש על(Cl) קמצב העlol להווצר, **אפקט** אפיקלו הגדרות בעלות אופי חוקי רחב במידת-מה עדיפות על פני חוסר כל הגדרה.

18. קיימ צורך מיוחד להגדיר, בידי מי מצויה הסמכות להורות על ביצוע פעולות מฉบבים העולמים להווצר מול איום פתאומי או באשר מהירות הפעולה היא צורך חיוני, כגון העעת כחוט סדיירית, גiros מלאוי השלמה או כל גiros אחר, כאשר אין ספק בזמן זאת הממשלה לישיבה, כדי שקרה ביוום הביפורים בעות הבוקר המוקדמות.

דרבי הפעולה של הממשלה בנושאי הבטחון

19. החברד לנו שבמרוצת הזמן חל שיבוש במילוי התפקיד שהממשלה חייבה למלא בדינונים ובקבלת החלטות בענייני בטחון בדרג העליזן. שיבוש זה קשור עם היעלה של ועדת השרים לענייני בטחון במקוננות
. .

הראשונה, המצומאמה, במספר חבריה. מאז כינון הקואלייציה הרחבה בשנת 1967 תפח ועדות זו, כדי לחתם יצוג בה לכל מפלגות הקואלייציה ואף לשיעות בתוך המפלגות. לבסוף הגיעו הדברים לידי כך, שמכל מספר השרים (24) השתפו 17 בוועדת השרים לענייני בטחון. בתנאים אלה חלה הוועדה המיווחת להתקייס, והממשלה כללה הפקה ל"זועמת שרין בענייני בטחון", וזאת רק כדי להבטיח בדרך זו יתר סודיות לדינוניה.

20. קבלת הכרעות נכונות בענייני בטחון בעלי חשיבות עליונה מותנית בקבלת מידע באורה שוטף ובקבלת מידע נוסף ומלא של הנושא המיווחד העומד לדין. נמסר לנו בעדות כי קיימת בעיה חמורה של דליפת ידיעות סודיות מישיבות הממשלה. דבר זה הקשה מדי פעט על הבאת מידע מלא בפני הממשלה. לדעת הוועדה יש להתגבר על חופה זו על ידי הרכבת ועדת שרין לענייני בטחון, שמספר חבריה יהיה קטן באמת - ושיקול זה חייב, לדעתיו, להיות שיקול מכריע בעת הרכבת ועדות זו, וכן על ידי הקפדה על הפעלת הוראות החוק ותקנון הממשלה, הבאות להבטיח את סודיות דינוניה בענייני בטחון. כך גם לא תהיה עוד כל עילה להעתיקת נקודת האזכור בנושא בטחוני או מדיני-בטחוני מן הממשלה או ועדתה אל גופים המורכבים אד-הוק, שלא הוסכו על ידי הממשלה. ראש הממשלה רשאי מtbodyן להיוועץ בראשות עניינו בכל עת בשרים אחרים ובבגדי תפקידיהם מתאימים, בעניינים שבתחום אחוריותו, ובלבך שסמכות הממשלה לדון ולהבריע בעניינים לא תיפגע.

21. עוד אנו סבורים שבუחות מלחמה מן הרואוי שהממשלה חסמיר את ראש הממשלה להקים צוות שרים מצומצם בראשותה (של לא יותר מחמשה חברים), אשר יהיה מופקד על ההכשרה בעניינים דחופים הנוגעים לניהול המלחמה. הדבר דרוש גם כדי שהזרים האחרים יוכלו להויסף ולהקדים את מלאו תשומת לבם גם בימי המלחמה לענייני משרדייהם, כך שאלה לא יוזנחו בשעה ארום בזאת דוקא. סגן ראש הממשלה או שר אחר יוביל לניהל את היישובות מן המניין של הממשלה, שבחן יידונו יתר העניינים הדורשים הכרעה משלחת בעת בזאת. מובן מליינו ששאלות יסוד, שאלות לטוויה ארוּך ושאלות בעלות חשיבות מיוחדת יוסיפו להיות שמורות לדין ולהכשרה הממשלה במליאתה.

22. קחילת המודיעין - הערכת המודיעין

א) כפי שכבר צוין לעיל, שמצב העובדתי ערבי מלחמת ים הפתורים - ובעקבות תקופה של שנים רבות לפני כן, היה שגור אחד בלבד בקהלית המודיעין, היינו אמ"ן/מטכ"ל, עסק בהערכתה מודיעינית, במחקר הידיעות והערכותן. הערכת מודיעינית זו הייתה, איפוא, היחידה שהובאה לפני הרמטכ"ל, שר הבטחון, ראש הממשלה והממשלה. לבוגה זה של נושאי ההערכתה בקהלית המודיעין הייתה השלה ממורה על העדרת המודיעין המודיעיני בידי הגורמים הממלכתיים ערבי המלחמה.

יש לציין שמצב דומה היה קיים בחלוקת עוד בימי כהונתו של ד. בן-גוריון ז"ל בראשית שנות הששים. מתוך שלא היה שביע-ראzon מאי הבHIRות בכל הנוגע לכפיפות ותקידי הערכת של הגורמים של קהילת המודיעין, מינה ד. בן-גוריון במחצית הראשונה של שנה 1963 ועדת של אני חבריהם (ר. ידין וז. שרף), שתקידה היה להגדיר את הפיקות ותקידיים של גורמים אלה. ועדת זו מונתה על ידי ד. בן-גוריון ערבי פריחתו לשדה בוקר, מתוך חשש - בין היתר - שפעל באזרה מניה את וודעת בדרך כלל בתוקף היותו מכחן בעט. ובווענה אותה חן כראש הממשלה והן בשאר הבטחון - להתרערר.

ב) ב-31 ביולי 1963,agiyah הוועדה את הדו"ח שלה לראש הממשלה, ל. אשכול ז"ל. הדו"ח הועדת הושתת על ארבע הנחות יסוד (סעיף 5 של דו"ח הוועדה), וזאת על סמך הנחת-אב, שתקיים ראנ' ראש הממשלה ושר הבטחון אינם חייבים להיות בהברת מרכזיות בידי אדם אחד. הנחות היסוד הראשונות והאחרונה, הנוגעות לענייננו, מואשות להלן במלואה:

"א. חייבות להיות בידי ראנ'-הממשלה תמורה מלאה על כל פעולות האירותים החשאיים במדינתה, דהיינו - תוכניות עבודתם השוטפת, תיכנון לפיצולות בעתיד, קשיים ומגבליות וכיו"ב;

ד. חיוני שבידי ראנ'-הממשלה תהיה הערכות בנושאים מדיניים, באחנוניים ואחריים - המאוזנות והמתבססת על נקודות-ראות שונות וAINER באות דוקא מאנו אחד."

ג) ב כדי להשיג את המטרות הנ"ל הציעה הוועדה כמה המלצות עיקריות, הנוגעות להן ל "מחקר והערכות" (סעיפים 14-15 בדו"ח) והן לכלים שיש לחת בידי ראש הממשלה לשיליטה בנוועאים אלה (סעיפים 18-20):

"14. לבן ממליצה הוועדה לבחון את האפשרות להזק את מחלקה חחקר במשרד החוץ - שתיהיה מסוגלת להגיש הערכות מדיניות בלתי תלויות, הן בנושאי המזרח-התיכון, והן בנתואים מדיניים אחרים, כפי שתדרש.

15. בחיזוק מחלקת חחקר - יוצעו איזוז מטולים להערכות הבטחוניות ומדיניות המבוצעות ביום כמעט בלבד על-ידי מחלקה המחקר במ"נ".

בן ראתה הוועדה ש "המשך קיומו של מוסד למודיעין (המוסד) שבידיו מכשיiri איסוף חשאי, אפשר במידת-מה שקבלה הערכה, אם כי מוגבלת בערכה."

"18. בהתקבש על הנחות היסוד והמלצותינו לארגון השירותים - רואה הוועדה כחווני ביותר מינו שליוועץ מיוחד לראש הממשלה בנושאי המודיעין. יוצע מיוחד זה חייב להיות בעל רמה גבוהה, אשר יקדיש את בלזמנו לחקידתו וזה יהיה כפוף אך ורק לראש-הממשלה.

19. חקידו על היועץ לטיעו בידי ראש הממשלה לעקב אחר הפעולות המבוצעות וחתוכננות על-ידי השירותים החזאים השונים.

20. סמכויותינו יהיו:

א. הוא ישתף באירוע קבוע בוועדת ראש השירותים;

ב. ישתחף באירוע קבוע בכל פגישות ראש-הממשלה עם אחד מראשי השירותים, או בכל דיוון של ראש-הממשלה בנושאי פעולות חשאיות, או בדיון מדיני ובטחוני, הקשור לפעולות חשאית.

ג. ראש יראה לדרוש אינפורמציה מכל שירות ושירות, בין במילרין על-ידי ראש השירות, או על-ידי מגע ישיר עם מחלקות-יחידות של שירות זה (כموון, באמצעות ראש השירות);

ד. לפי יוזמת ראש-הממשלה או בזישור ראש-הממשלה - יהיה רשאי לבדוק דרכי פעולה של שירות כולל או יחידה ממנה, ולבוחן הערכות המוגשות בראש-הממשלה - הן על-ידי שירות עם מגישי הערכות, והן על-ידי קבלת חומר גלם במידת הצורך".

יש להציג על כך, שתי המלצות העיקריות הללו, לא בזענו
למעשה או באופן שיטתי. ראש הממשלה דאז היסס למנות יוזע מיוחד
לעניני מודיעין הן מטעמים אוניברסליים איווש, הן בגלל אי-ההתלהבות
ה"טביעה" של ראש השירותים, והן משומ שנדראה היה שלבעל תפקיד זה לא
תהייה מעסוקה מלאה.

מושאי המלצות הוועדה הובאו על-ידי ראש הממשלה לפני ועדת החוץ
והביטחון של הכנסת בישיבתה ביום ד', כ"ב באלוול תשכ"ג - 11.9.63
(פרוטוקול מס' 27), והן בישיבתה ביום ב', י"ט בתשרי תשכ"ד -
7.10.63 (פרוטוקול מס' 39). יש לציין שהודיעון בוועדה לא העמיק בנושא,
[הוֹתְקִיּוּם]
אלא שהדו"ח הובא לפני חברי הוועדה במקורו. כמה מחברי ועדת החוץ
והביטחון (לא חתר מפלגתי), הצרפו להיסוסי ראש הממשלה מלמנות יוזע
מיוחד למודיעין (וזאת על רקע בעיתת "המונח" שהיתה רגישה בימים ההם),
ואילו חברי אחרים (ואף אלו שלא חתר מפלגתי), חשבו שיש לשקל המלצות
אלו.

מחלקה החקר במשרד החוץ לא חזקה, במידת הצורך, בהתאם לתפקידים
שייעדו לה בדו"ח הנ"ל. הנימוקים ששמעה הוועדה הנוכחית משך החוץ
לסיבת אי חיזוקה של מחלקת החקר - ולמעשה אף לדלדולה - (בעיקר
תקציביים) לא טכנעו את הוועדה.

ד) הגענו לידי המסקנה, שמאב העניינים שהיה קיים עד למלחמה
יום הכפורים - בו נמנעה אי-הטלות שבין הערבות מודיעין מדיני,
אסטרטגי, אופרטיבי וטקטני עקב ריכוזן בארגון אחד וחתת סמכות אחת
מחדר גיסא, והעדר יוזע מיוחד לענייני מודיעין ליד ראש הממשלה כדי
לאפשר הערכה בלתי תלוייה, מאידך גיסא, - היה גורם חשוב בחוסר היכולת
לקבל תМОנת מודיעין אמיתית לבסוף היבטיה.

אי זו זאת ממליצה הוועדה לנוקוט מיד את הצעדים הבאים:

1) למנוחות יועץ מיוחד למודיעין עלידי ראש הממשלה, (לא איש

הצבא הסדיר, אם כי, כמובן, יוכל להיות קטן במלואים). כתפקידו
וממכוחו יהיה כפוי שפורטו בדי"ח הוועדה שהוגש לראש הממשלה ב-1963.
ליד יועץ זה חייב לפעול כוות מצומצם, אולם מעולה, שיוכן לאפשר
לראש הממשלה (ובאמצעותה לממשלה כולה) לבצע הערכת מודיעין מדיני-
אסטרטגי; בעצם, על סמך כל חומר האיסוף הקיים בידי שירות האיסוף
השוניים. יחד עם זאת,ऋיך שהייה ברור לחלוותין, שיעוץ זה אסור שהיה
גורט חוץ בין ראשי שירות קהילת המודיעין לבין ראש הממשלה. הוועדה
מודעת לעובדה כי בתוקף תפקידו שהוגדרו לעיל, עשוי הייעוץ לענייני
מודיעין לבוא ברגע עם קאינום אמר"ן, שלא בהתאם לכל כללי הנוהג הצבאי;
יחד עם זאת משוכנעת היא כי דבר זה הוא חיוני לביצוע תפקידו ביעילות.

2) לחזק את מחלקת החקיר של משרד החוץ על-ידי ארגוניה כgóף

עכמי במסגרת משרד החוץ, שאחד מייעדי העקריים חייב להיות ביצוע
הערכת מודיעין מדיני-אסטרטגי בעצם, בעיקר על סמך החומר המיוחד
העומד לרשותה; להוטיף סגל מתאים הן מבחינה אינטלקטואלית והן מבחינה
במוחית למחלקה זו.

3) לקבוע בבחירות את כללי ההפעלה והמשוב ("feed-back")

על חומר המודיעין הגולמי, על-ידי גורמי האיסוף, בין אלה שבתוכה אמר"ן
ובין מחוצה לו, ובין אם זה עיסוק חרافي או עיטוק מנוי, הן לגופי
וחוקר השוניים והן לשר הבטחון ולראש הממשלה.

4) לבצע שיבוריים מהותיים ויסודיים במבנה אמר"ן וחיל המודיעין עצמו,

шибטיו שנקודת הכוח של החקירה וההערכה יהיה בתחום המודיעין הצבאי,
האסטרטגי, האופרטיבי והתקפי (ובכלל זה ארגון חדש של 'מודיעין השדה'
ויצוגו הרاوي בדרג המאכלי); שיתנו בישוי נאות ואך עידוד לדעות שונות;
ונוגדות בקרבת עובדי מחלקת החקירה, בהערכות אמר"ן המופצות לגורמים השונים;
שיוציאבו כוח אדם מתאים ובכלל זה אזרחי במחלקת החקירה בהתאם לمسئולי

קידום אופטימליים ושל רוטציה מתאימה במטרת המחלקה ומוחוצה לה;
шибאיחו בקרה שוטפת של הערכות מודיעין.

5) יש להקים בחומר 'המוסד' ייחידת-הערכתה של החומר הנאוסף
על-די 'המוסד'.

כל המלצות הנ"ל כאחת, באות הן ב כדי להבטיח קיומ של
פלוראליזם בהערכות מודיעיניות לסוביין, והן ב כדי לתת בידי ראש
המשלה את הכלים הדרושים כדי לוודא תיפקוד עיל של כל קהילת
מודיעין למתקן אתראה, וביתוח הערכות מודיעיניות.

פרק רביעי: מסגרות לגבי נראי תקנידין

23. ראש אמ"ן, אלוף אליהו צירא, נתן את עדותו בפניינו בכוונה
רבה ותתגלה לנו כךין בעל כושר אינטלקטואלי מובהק, בעל סמכות
חזקת אצל פקדיו ומקובל מאד גם על המינויים עלייו בצה"ל ובדרגת המדיני
ה בכיר. הוא שרת בתפקידו בשנה בלבד לפניו פרוץ המלחמה, ומצא לפניו
דפוסי מחשבה שנקבעו במחקר של אמ"ן עוד לפני הכנסו לתפקידו. אך הוא
אימץ לעצמו את "הקוונטציה", שבנווקשותה חמיתה את הפתיחה הדרישה
והנכונות להתמודד תמיד מחדש עם המידע שזרם אל אמ"ן אף תרם לחזוקה.
ביטהו אצלו מוגמה לפסקנות של מפקד אגודה מבתוון עמי רב ומנכונות
לשימים עצמו פוסק אחרון בעבוני מודיעין במדינה. לדוגמה, בישיבת ועדת
חו"ז ובוחן של הכנסת מיום 18.5.73, הוא אומר:

"הרמטכ"ל צריך להחליט, והחלטות שלו צריבות להיות
בhairoth. הסיווע החשוב ביותר ביותר שר ז"א אמ"ן יכול לחת לרמטכ"ל –
אם זה ניתן מבחינה אובייקטיבית – הוא לחת לו הערכה בהירה
וחדה עד כמה אפשר. נכון שיכל שערכה יותר בהירה ויותר
חדה, אם היא טוענת אזי היא טוענת בהירה וחדה – אבל זהו כבר
הסבירון של ראש אמ"ן".

ובכן הוא עונה בעדותו בפניינו לשאלת חבר הוועדה מדוע לא נועץ ברמטכ"ל
ביחס להחלטה אופרטיבית חשובה ביותר שקיבל על דעת עצמו בעניין שבו
הובאו המונחים עליו לידי טעות בחساب שהענין הנדון גלקח בחשיבות
בהערכותיו של ראש אמ"ן:

./.

"רובה שנוחי בצה"ל אני לא היחתי哉ין מטה אלא מפקד
ועד כמה שאפשר האבע שלי לא מוביל אותו להעביד אחריות
בלפי מעלה. כי מפני מהלך כזה כמו שאחיה... מתחאר... זה
למעשה לבוא ולהגיד: יש פה מצב מסויר, חihilut אתה. אז לא
נאייתי לעשות את זה. אני בכלל דברים כאלה עושה לעיתים מאד
מאדר דחוקות. דבריהם שהם בתחום אחריותי אני לא מביא למפקדים
שמעלדי בדרך כלל, ואומר להם אמם זה אחריותי אבל אני מעביד
את אחריות אליכם, תחליטו אתם".

דעתנו היא שעובד כלונגו החמור אין אלוף צעירה יכול המשיך

עוד בתפקידו בראש אמ"ן.

24. בידי חת-אלוף אריה שלו כעוזר ראש אמ"ן למחקר התרבות נושא המחק
וההערכה באמ"ן - אותו נושא שבו נכשל אמ"ן בה חמורות. הוא משרות בתפקידו
זה, מקודם בתואר של ראש מחלקה מחקר, זה זמן רב, מאז ספטמבר-אוקטובר 1967.
 היה לו חלק רב בעיצוב דרכי המחק, הנחות, ההערכה והכנת מידע
להפצת מחלוקת זו בשנים האחרונות. לפי דבריו בעדותו לפניו גישתו
לעגין הקונצפסיה הייתה גמישה: הוא היה מוכן לבדוק אם נכונותה מדי פעם
חדש מיסודה. אבל מן המרכיבים שמקלתו הוציאה ומן הדברים שאמר רשותו
בדיוונים שוניים ברור שגת הערכותיו לא חרגו מעולט אגדת הקונצפסיה. הוא
נושא בכובד אחריות למשגה החמור ביותר של מחלוקת שבראש הוא עומד,
משמעותו אין הוא יכול לדעתנו להמשיך בשירותו באמ"ן.

25. סגן-אלוף יונה בנדמן, ראש ענף מצרים במחלקה המחק של אמ"ן,
ריבץ את פעולות הענף, שהייתה מוקד השגיאות המטעות בהערכות ובאי-התרעעה
על כוונות האויב המצרי - אותן כוונות אשר עמדו במרכז ה"קונצפסיה".
אצלו הגיעו האמונה בקונצפסיה לשיאו. ראייה בולטות לכך הן דואית בלקט
המודיעין שהוא בטיחות הענף שלו ביום 5 באוקטובר, בשעה 13.15. רק זה
מכיל רשימה ארוכה של סימנים המעידים על ההכנות התקפויות של המצרים.
אחרי סוף הפרק על מצרים מופיע שם סעיף 40 שנוסח על ידי סגן-אלוף
בנדמן:

"למרות שעצם תפיסת מערך החירות בחזית התעללה טומן בחובבו לכאורה סימנים מעידית ליוזמה התקפית, הרי לפि מיטב הערכתנו לא חל שוט שינווי בהערכתה המצרית את יחסיו הכווחות ביןש לבין כוחות צה"ל. אוי לבך, הסבירות שהמצדדים מתכוונים מחדש את הלחימה היא נסוכה".

מפט זה היה גורם חשוב בחיזוק ראייתם המוטעית של מחליטי ההחלטה בדרג האבאי והازורי באותו יום גורלי. וכך הוא מסביר בעדותו לפנינו:

"... את הגירסה הראשונה של הלקח הזה אני כhabתי בלא סעיף 40, ואני הרגתתי לפניו כתיבתו שאני צריך ללבת ולהוציא את זה ... הרגשתי שם אני לא אומר את סעיף 40, אני לא מלא את חובתי. דהיינו, לא מספיק, לא נדרש ממש רק שאני אבוא ואצבי על הידיעות; אני חייב לחת את הערכה של הידיעות. הערכת היות שמחינה צבאית אחריה יש לך (את) כל סימנים טחה רק מתח על כוונות התקפות; מכך ה'אינטנסן' [כוונות] נוארת בעינה ההערכה שלי, שתח לא רואים את עצם מוסgalים להתקפה. הם תקפו בעבר 24 שעות, אבל זה נכנס למשהו אחר."

לדעתיו, אין להעסיק עוד את סגן-אלוף בנדמן בתפקיד הקשור בהערכתה מודיעינית.

26. סגן-אלוף דוד גדליה היה קצין מודיעין פיקודי של פיקוד דרום משנה 1971 עד מרץ 1974, מועד בו הועבר למפקיד אחר בתחום חיל המודיעין. ביום 1 באוקטובר 1973 הגיע לו קצין-דמурך של יחידתו, סגן בנימיין סימן טוב, מסמך שכותתו: "מכונה בצבא המצרי - אפשרות חידוש לוחמה, 1 אוקט' 73", כאשר כבר היה הפיקוד בכוונות מיוחדת. המסמך מציין, מסכם ומנתה את המידע בדבר המערך המצרי וכוונות האויב. ב-3 באוקטובר הגיע סגן סימן טוב מסמך נוסף שכותתו: "סיכום מצב בצבא המצרי, מסכם 13 ספט' - 2 אוקט' 73", שהיה בסיסו יתיר פרוט והרחבת אל המסמן שהוגש ב-1 לאוקטובר. במסמכים אלה האבוי קצין-המערך על מספר עובדות חשיבות, שאינן עלולות בקנה אחד עם פרוט ההייערכות והכוונות המצריות בתרגיל בלבד, ולבן ציין שאוthon עובדות נוחנות יסוד להערכתה, כי אין התרגיל אלא מסורה למבצעי אמת וחותוכננים על ידי המצדים.

לדברי סגן-אלוף גדליה היה סיכון המצב במסמכים מיוועד להפצה גם למחקמת המודיעין הפיקודית שלו וגם ליחידות ולמפקדות הפיקוד, ולידייעת אמ"ן/מ"כ"ל.

עיוון במסמכים מראה, שבמקרים לאMESS לעצמו טפקות בהערכת ההיערכות המצרית והכווננות בתרגיל, כדי שיהיה מקוטע לעשות על פי תוכן המסמכים, ולהבזע זאת בפניו פיקוד ובפני אמ"ן, מחק סגן-אלוף גדליה את השאלות הנוקבות, שהיה בוחן כדי לעורר ספק בכוכנות ההיערכות והכווננות המצרית בתרגיל. סגן-אלוף גדליה הסביר לוועדה, שההערכה של קצין המערך עמדה בסתייה לתערכת אמ"ן. שבמקרים מתקיים תרגיל - הערכה שהיתה מקובלת גם עליו וגם על אלוף הפיקוד. על השאלה מדוע לא קיבל את הערכת קצין המערך ענה: "זה נובע מההערכה הסופית שהמוצרים לא יפחחו במלתמה ומידה שהיינו משוכנעים שהוא תרגיל בלבד". בר הכניס את מחשבתו ל"מעגל קסמים". הוא לא עמד, איפוא, בחובתו בקצין מודיעין להתייחס לכל ידיעה ולכל הערכה ללא משפט קדום, ולא עשה עמות בכתב בין הערכה זו להערכת אמ"ן, במדויק מופץ. המסמכים לא הופצו, בלי סגן-אלוף גדליה ידע להסביר את הסיבה לכך. התהנחות זו של סגן-אלוף גדליה נראה أنها במינלה, משומש שהתחזאות של צללים האויר שנעשה ב-4 לחודש (ושפענוcho נמשך כל הלילה), שהעידו על תגבור המערך באופן מאיים וחתרעת י', חייבות היו לקבל ממשימות מיוחדות על אור הערכתו של סגן סימן טוב.

לדעתנו לא מילא סגן-אלוף גדליה את חובתו המיוחדת בקצין מודיעין בחזית המפתח, ביום שבhem היה זה חיוני במיוחד לעמוד על כוונות האויב המצרי. לפיכך אין עוד להעטיקו בתפקיד מודיעין.

27. אם ישנו גושאי תפקידים אחרים באמ"ן, מלאה שלא הופיעו לפניינו בעברם, שתרמו להערכת הלא-נכונה, יחוליא מי שמוסמן להחלטת, אילו שינויים פרטוניים נוספים יש לעשות בתחום שוררות אמ"ן.

28. אחריות של ראש המטה הכללי. הגענו לפול דעה שהרמטכ"ל, רב-אלוף דוד אלעזר, נושא באחריות אישיות למה שקרה ערב המלחמה, גם בעניין הערכת המצב וגם בעניין כוונתו של צה"ל. אנו אומרים זאת בעצם מיוחד, כי מדובר בחיל שערת את המדינה בנסיבות ובנסיבות מיוחדות במשך טנייה רבות ורשם לזכותו חישגים מפוארים במהלך שעת חיים ולפניה. בן הכהיביה עליינו העובדה שבדו"ח חלקו זה אין אנו עדין נתונים בנוועא הלחימה מפתיחה האש ועד לעמידת האויב - והרי מן המורסמות הוא שלמרות המשבר החמור בשלבים הראשונים של הלחימה הוביל הרמטכ"ל את צה"ל דרך קרובות הבלימה עד לשערי האויב. אבל אפילו יימצא לבסוף שבשלבים נוספים אלה עשה הרמטכ"ל אישית גדולות, אין בכך כדי למחוק את רישומן של השגיאות הראשונות.

הבאנו בחשובן במילוי את הדברים הבאים - ונדגש שלא על פי כל אחד מהם, היינו מגיעים למסקנה שעליה הגענו, אלא משקלם המצתב הוא אשר הניענו לכך: בעניין המידע, היה לרמטכ"ל הערכה שלו, יותר מחייב מהערכתם אמר"ן, ביום המתייחות הקודמת במאי 1973. אולם "נצהנו" של אמר"ן, כאשר מתייחות זו עברה בשלום כפי שהעריך אמר"ן, החליש כפי הנראה את ערכותו של הרמטכ"ל בימים שקדמו למלחמה يوم הcaps, באופן שלא עשה מאמץ של ממש להגיע להערכת-מפקד שלו. האמצעים לכך היו בידו, בין היתר באוצרת מידע חשוב שהופץ לשכתו (ריכוז של מודיעין צבאי-אכני), ובכונראת לא נסקל על ידו כראוי. הוא אף לא יצא ביום המתייחות של השבוע האחרון שלפני המלחמה לחזיותו, כדי לחוש בעצמו את הנעשה שם ולהתרשם התרשומות בלתי-אמצעית מן הסימנים המת:inline אדר חגלו בתcheinות אשר נעשו, לשאוב מידע מן המפקדים בשדה ולהוועץ בהם. לזכותו של הרמטכ"ל יוזכר שוב שהוא דרש לגיביס את מערך המלואים כלו ביום שבת בוקר. אבל בנסיבות הקיימות היה עליו להמליץ על גiros חלקו של המלואים עוד בראשון באוקטובר, כאשר התחילה "התרגיל" במצרים, ולבסוף המאוחר ביום 5 באוקטובר. לא קבלנו את הסברו שבאותו יום עתה די והותר בהכריזו על כוונות של האב הסדייר בדרגה גבוהה ביותר, כולל חיל האויר (בשלוחות, תורנות קאיינס

במפקדות ומכו), והעמדת מערך גיוס המלואים במאובן הcn. עוד מזאנו שלצאה"ל לא היה חכנית מועבדת לפדרציה. במקרה של התקפה כוללת של האויב תוך הפתעה, על יסוד הערכה מציאותית של כחוט האויב, היררכותו וכובונתו, כנגד כחוט צה"ל ותוכניהם. הרמטכ"ל בטח באו"ן מופרז שיקבל תמיד אתרעה לגיוס המלואים במשך זמן מספיק, ولو גם קארמן המתוכנן. על הנחות אלה התווסף בטחון מופרז ביכולת צה"ל להדוף בכל הנسبות התקפה כוללת של האויב בשתי חזיותם באמצעות הכוחות הsteadyים בלבד, וב יכולתו של צה"ל על מערכו המלא להעניק להגנה ולעבוד ב מהירות רבה למתקפת-נגד בקנה מידת גדול בתנאי להגנה יעילה על המדינה. ברוח זו עט הרמטכ"ל בשעות שלפני פרוץ המלחמה בתכנון מתקפות-הנגד, במקומות להתרכז קודם כל שבירת תנועת ההפתעה של ההתקפה הצפויה ובעצירת האויב, על ידי התאמת תוכניות למאובן שנוצר והנחהית אלופי הפקדן בהתאם לבקר, במאובן שנוצר באותו בוקר, חייב היה הרמטכ"ל לבזר עם אלופי הפקדן גם את פרטי הפריטה של הכוחות בשטח, לעמוד על פריסתם הטובה ביותר, וזאת בהקדם האפשרי אחרי קבלת האתרעה, ולהניח לאלוופי הפקדן מרווה זמן מספיק לביצוע הנחיותיו. נוסף על כך לא נלקח על ידו בנטזקן שמא תחילת התקפה האויב בהדרגה תוך "מנין לאחור", עוד בשעות הבוקר. במקום זה, קרא הרמטכ"ל את אלופי הפקדן להתייעצות בוקר, ושוב בשעות האחוריים, והסתפק בקבלת ידיעות חסרות-בחירה אפפרטיבית. מאת אלוף פקדן הדרום. כך נמנעה מכוחותינו אותה מידת כווננות ופרישה, שאליה יכולו להגיע במסיבות הקשות שנוצרו. התואאה הייתה שכאשר פרצה בדרום, המלחמה, גפתש כוח השריוון/כשאין הוא פרום בראווי, לא לפי תכנית הגנה קיימת ולא לפי איזו תוכנית מאולתרת ברורה, ובכך דקה האויב בימרוֹן התחלתי. כמו כן יש לציין שאלוופי הפקדן עדין לא חזרו אותה שעה למפקדותיהם מפגישתם השנייה עם הרמטכ"ל. עוד אנו סבורים שאף בתנאי הדחק אשר שרדו ביום שבת בוקר אריך היה הרמטכ"ל להבטיח באמצעות אגן המטה הכללי שכובוניהם יטורגו לפקודות מבצעיות ברורות. נתגלתה לנו שהליך אליהם לא היו מבוקרים דיימים, ובכך נגזר-חרטם בחירות שנייתן היה למגעו.

נוכח האמור לעיל אנו רואים חובה לעמודו להמליך על סיום

כהונתו של רב-אלוף אלעזר כראש המטה הכללי.

29. אחריות אלוף פקד הדרום. אלוף שמואל גונן, מי שהיה בימים
שבהם אנו דנים אלוף פקד הדרום, האטיין, בלוחם מעולח ובמפקד שריוון
(ח'יבת 7) במלחמה שהיימית. מאז היה עלייתו מהירה, תחילת כמפקד
אוגדה ואחר כך בראש מחלקה ההרבה, עד שביום 15.6.73 נמונה לתפקיד
רב-החשיבות של אלוף פקד הדרום. אלוף צ'יר-נסיון היה עדיין
עד לפrox המלחמה בשלבי ההתרגנות וההתבססות בתקידתו החדש. אבל גם
בhabiינו זאת בחשבונו הגענו לכל דעה שבאים שתיחת המלחמה ובימים שלפני כן
לא עמד בראו במלחמות פקידתו, והוא נושא חלק ניכר של האחריות לנצח
המסוכן שבו נחפסו כוחותינו בדרכים ביום הפתור, כאשר תקף האויב
הצרי. גם עליו חלה החרעה אשר הערנו לגבי הרמטכ"ל, שהטונה הכולת
עוד עשויה להשנות כאשר נבוא לדון בקרבות הבלימה. אבל די במה שנחבר
לנו בנוגע לפעולותיו ולמחדלו, בקשר להערכת המצב ולכונות הפיקוד
שלו בימים שלפני המלחמה ובמיוחד ביום בו פרצה המלחמה, כדי לחיבב
את המסקנה החמורה אליה הגענו לגביו.

אל מפקdetו הגיע מיד לרוב מתחזיות שנערכו מעבר ל才华 על ידי
חיילי המועזים ומצילומי אויר, ובו ערך אל כוונותיו והיערכותו של
האויב, שהיה בונכדי לחיבב דאגה חמורה בלבו של מפקד ביחס לכוונות
האויב. הוא סייר בחזית המעלת (בגדה הדרומית) לאחרונה ביום 2
באוקטובר. ביום 4 באוקטובר, היה בו בוצעה ביחס צילום חשוב ביותר
שהה מחוץ לתחום פקודו בקורס פרשי. משך כל השבוע עד ליום שבת קיבל
כנבונה את הערת אמ"ן: חריגל במצרים, סבירות נמוכה של מלחמה יזומה
על ידי האויב. על אף האIOS שבערך המצרי, הוא לא דרש מראש המטה הכללי
להגבר את המערך הסדיר המגויס שהיה ברשותו, ואת אישונו הנכון שיענה
על מצב חרום, אם כי גם מערך זה לא היה שלם ללא תגבור על ידי הוספה
. .

מלואים. אך עיקר בשלונו היה ביום פתיחת המלחמה: את מערך השירות שתהיה ברשותו ושלפי תכנית ההגנה הפקודית צריך היה לפרש כאשר עני שלישים ממנו קדימה בקרבת הח

עה על הדרישה הנכונה פרום בסדר הפוך. אלוף הפקוד אמר לנו שהורה על השעתית לפניו שעת ההתקפה המשוערת, דהיינו לעה 16.00. אבל על כל פנים במסמיכים המבצעיים מצותו יומם אין פקודה בזאת, ועובדת הייא שעד לשעת 13.55, כאשר פתח האויב באש לאורך כל החזית, טרם החל הכח מן העולף, שארכיך היה להערך בכו, לזרז קדימה. אך לא זו בלבד אלא לפי הוראות האש חלק ממנו נמצא בפרק מקו היערכות הסופי שלו. כאשר החל פתיחת האש החלק ממנו לזרז קדימה, נתקל במארב רגלים של האויב, אשר כבר הספיקו לשיטות עמדות בין התנקים שלנו וקו המים, וכן תפסו את הרמפות שבצד המזרחי של התעלה שנעודו לשוט על קו המים ומעבר לו. אש נ"ט וארטילריה נি�תחה על השירות שלנו, וכך שובשה הפעלה והוא נפגע קשה.

את ההוראה האומללה שלא לפרום את השירות כראוי בעוד מועד נימק אלוף גונן לפניו בחשש שלא לגרום לעצמות האויב, אשר הייתה עלולה להרדד את המאכע עד לפתיחה אש בלתי-יזומה מראש. מעדותו אין זה ברור מאיזה מקור הוא שבב את ההגבלה הזאת. עוד העיד כי חשש מהנחתה מרוכצת של אש ארטילריה של האויב על התנקים שלנו, אם אלה יתפרסו מוקדם מדי לעמדות-התחלת. מששות אלה לא האדקוי, לדענו, בשום אופן את דחית הפרישה האופטימלית, כי אלוף גונן לא שבעו אותנו טרי-אפשר היה למצוות לזה פתרון אקטוי, כבון פרישת כח התנקים שלו בעמדות-חליפין או בעמדות-המתנה, בקרבת עמדות-התחלת. בא-פריסתו הנכונה של כח השירות, לפי תכנית שאושרה, יש איפוא לראות משבה חמוץ של אלוף גונן, כי לא עשה לפיו יכולתו, להתקونן במיאב הכח שעד לרשותו לאבירת השם תברות הפעלה של כחוט האויב, כמו שבו מצאו כוחותינו את עצם מיד עם פתיחת האש בחזית התעלה.

בשלב זה אין אנו מגייסים המליצה סופית לגביו בשירותו של אלוף גונן למלא תפקידים באח"ל, אולם אנו ממליצים שלא יملא תפקיד פועל עד שתשלים הוועדה את חקירתה גם במה שנוגע לשלב של הקרבנות לעצירת האויב.

30. אחריות האישית בדרגת המפלחת.

בבוננו לדון באחריותם של שרים למעשה או אי-מעשה שבهم השתתפו בפועל ובאופן אישי, שומה علينا להדגיש שריאינו את עצמנו בני חורין להסיק מסקנות, על פי הממצאים שמצאנו, הנוגעות רק לאחריותם היישירה, ולא ריאינו כי מתחידנו להביע דעת על מהעשוי להשטע מאחריותם הפרלמנטרית. אמנם בישראל – כמו באנגליה שמשם הוא בא עליינו – מקובל העקרון שחבר הממשלה אחראי לפני בית הנבחרים לכל הפעולות המנהליות של המנגנון שבתוכם מטרדו, וזאת אףילו אם לא ידע עליהם מראש ולא היה צד להן. אולם בעוד שברור שהעקרון הזה מחייב שהלה ידווח לחברו בית הנבחרים על אותן הפעולות, לרבות משגים ופערות בשולות, להסביר שם לשאלפת, להגן עליו או להודיע מה עשה לשם תיקון המעוות, הרי מלבד איפילו הנטיון האנגלי שלא נקבעו מסורות באשר לשאלת, באילו מקרים מסווג זה אריך הוא להתפרק מטרתו המינימלית, ודבר זה משתנה, לפי חנויות, מקרה לקרה. הסיבה העיקרית לכך היא שאלת התפטרותו האפשרית של חבר ממשלה מסווג מקרים זה היה בסודה שאלת פוליטית מובהקת ומcause סבוריים אלו כי אין לנו לעסוק בה. ראה:

S.E. Finer (1956) 34 Public Administration 377;

S.A. de Smith, Constitutional and Administrative Law (second edition) 170-171.

R.K. Alderman and J.A. Cross, The Tactices of Resignation 4;

Ivor Jennings, The British Constitution (fifth edition) 153-154;

ג. רובינשטיין, המשפט הקונסטיטוציוני של מדינת ישראל,

עמ' 208-207.

- 28 -

כמו-כך אנד מגיניגים שאין אנד נזקקים אף לשאלת אחרת היכולה להשאלה: האם על-פי היסטוריו המיווחדים או נסיוונו חטישי של שר כלשהו - ובמקרה של שר הבטחון, מר משה דיזנגוף, כישוריו ונסיוונו בתור מי שהיה בעבר עצמו ראש המטה הכללי - יכול ואציריך השער להגיע בתהוומי אחראיותו למתקנה אחרת, שוניה או נוגדת מזו המוצעת לו פה אחד על ידי המומחים המקצועיים שלו. נראה לנו כי גם שאלה מעין זו אינה בתחוםה של ועדת החקירה. כי הסדר הממלכתי הטוב והנכון דורש הפעלה אמת מידת אחידת, כאשר באים לקבוע את אחראיותו האישית של נושא משרה צב/orית, ואין לנו להשתמט לצורך זה באמת מידת המשנה על פי חוכנותינו של איש זה או אחר, אשר מכחן באותה משרה.

31. (1) אשר לשאלת אחראיותו האישית היישירה של שר הבטחון נציג כי אין דגמים בדו"ח חלק זה רק בנושאי המידע וחכונות וחלוקת של שר הבטחון בלבד.

(2) הבעייה העיקרית המתחודרת היא אם שר הבטחון התDSL במילוי תפקידו בעניינים שהיו בתחום אחראיותו.
לענין זה שאלנו את הדברים הבאים:

(א) בהערכת מידע מודיעיני אין לו "כלי הערכה" משלו אלא הוא נידון מהערכתתו של המטה הכללי. ביחס לרמת הגולן, בעוד תתריע אלוועף הפקוד בישיבת המטה הכללי, בנוכחות שר הבטחון, הודאג השר, ונתקא צעדים: ביקר ברמה, כדי לעמוד מקרוב על מצב הישובים ודרש את תגבורו של הכח ברמת הגולן, וכן דרש וקבל הערכת מצב מטעם הרמטכ"ל ביום 3 באוקטובר, לקרה הדיוון אצל ראש הממשלה. אשר לחזית המציגות, הוא טمر על הערכת המטה הכללי, עליה לא היו בפניו עורריין מצד חבר בלחמו במטה הכללי. (סגן הרמטכ"ל, אלוף טל, הגיע עוד ביום 30 בספטמבר השגות חמורות בפניהם הרמטכ"ל ובפניהם ראש אמ"ן על הערכתן המרגיעה של אמ"ן כעיקר ביחס לגזרה הסורית. אבל הוא לא ביקש רשות מן הרמטכ"ל להביא השגות אלה לידיות שר הבטחון, ולא תبيان לפניו - לדבריו מטעמים של

./.

נורמות התנהגות של פקוד(Cl. פקדו). גם שר הבטחון היה מושפע מחלחות העריכתיות של אמ"ן באפריל-מאי 1973, בכלל הנוגע לכוסר אמ"ן להתריע על מלחמה, אחרי שהוא חלק אז על הערכת אמ"ן. אם כי בקשר להתרעה בתקופת אפריל-מאי הודה אמ"ן בדיעבד בהערכתיו, צדק שר הבטחון בהנחהות-היסוד שהורה את המטה הכללי ביום 21.5.73:

"אני בעת מדבר בתוד נציג המשילה גם על יסוד אינפורמציה. אנחנו, הממשלה, אומרים למטה הכללי, ג'נטלמנים, בבקשתה להתכוון למלחמה בשאלה שמאיתים פתוחה במלחמה הם מצרים וסוריה".

את ההנחהה הדעת הקדים במילים כי יש "להביא בחשבון חידושים המלחמה בחזי השני של הקיז זהה".

(ב) בטהנו בהערכת אמ"ן "מערך הגנה בסוריה, תרגיל רב-זרועי במארבים" גדול, אחרי שראש אמ"ן השיב לו על שאלתו ביום 5 באוקטובר בבוקר שהוא מנצל את כל מקורות המידע וההתרעה האפשריים (חשובה זו נבעה אולי מאי-הבנה מצד ראש אמ"ן, אך מבחינה אובייקטיבית היא הייתה מטעה).

(ג) באשר לכוננות של צה"ל בחזית המזרחי, היה שר הבטחון שקט, כי נאמר לו שנמצא שם כח סדייר של שריון לפני התקניות.מן הידוע לו מודיעין המטכ"ל, מה סדייר זה, ובכלל זה חיל האויר, דיו היה לעזר גם צלילה-רבתי של האויב עד להתגיסות מערכ המלואים. פרטים אופרטיביים של פרישת הכוח הזה לא היו בתחום עיסוקו אלא בתחום הרמטכ"ל.

(ד) לא הוגשה לו שום דרישת או הצעה לגיבים את מערכ המלואים, לפני יום 6 באוקטובר, כפי שתואר לעיל, או הצעה להמלאת המלואים במעטזדי התחלה.

(ה) ביום שבת, 6 באוקטובר בבוקר, הטביהם שר הבטחון לגיבים כל הדרושים למגננה, בהתאם להערכת הרמטכ"ל. אך כח המלואים

הנוסף דרש הרמטכ"ל להתקפות-נגד, ואת תוספת גיוסו של כח זה אצה שר הבטחון לעכבר כדי ששם מדינה ידידותית לא תוכל להאשים את ישראל שהוא גרם להתקפות בדרכ ש"הסלה", כי בזאת עלולה היהתה ישראל להפגע בנושאי האטיות חיווניים. היה זה נמק מדיני מובהק שאפשר להסביר לו או להתנגד לו, אבל בוודאי אין לבטלו פגmock מופרך. מכל מקום, כאשר ראש הממשלה הכריעו بعد גיוס כל מערכ המלואים, לא עמד שר הבטחון על דעתו.

(ו) הבעייה אשר העסיקה אותנו במוחה היא, האם היה מקום לדרוש משר הבטחון שיגיע ביום שני, 5 באוקטובר, להערכת מצב שונה מזו של ראש אמ"ן והרמטכ"ל, ובקבוציה לנקייה צעדים כמו גיוס מלאים מללא או חלק. שר הבטחון חש עוד באותו יום בבוקר, טما התרגיל במאדים יכול להיות ~~ביסוי~~ להתקפה. האם משום כך לא חייב השר לדאות ביתר חריפות את אפנורות העילוב בין החזית הסורית (שועורה בלבו-דאגה רבה) ובין החזית המצרית? ביום המחרת, ביום הכפורים, היה יום קרייטי מכל מקום, ביום שבת שבתוכו, סבנת-מלחמה במחזית השנה של שנת 1973 הוא צפה עוד באביב של אותה שנה.

לעומת זאת היה לדעת ראש אמ"ן והרמטכ"ל סבירות התקפה של האויב עדין נמייה באותו יום, גם אחרי הידיעות המדאיגות שנתקבלו בבוקר. אינדיקציה נוטפת היה עשויה לבוא בעבר מספר שעות מקור אחר, כפי שהודיע ראש אמ"ן לשר הבטחון (למעט ולא אשם ראש אמ"ן היא הגיעה רק למחרת, בבוקר השם). בנסיבות רטאיות היה השר לסייע על כחו של הצבא הסדייר - כולל חיל האויר - לעצור את האויב, ועל הودעת הרמטכ"ל אליו עצם הכוונות של הכוחות הסדיירים (ביצול חופשה בשתי החזיות, ביצול חופשות בחיל האויר ואמצעי זהירות נוספות)

שליבו הכריז הרמטכ"ל - עוננה די וחותר על המצב באותו יום.

נעיר כאן שחקרנו את שר הבטחון, וגם את ראש הממשלה, שמא השפיעה על החלטותיהם בעניין גיוס המלואים העובדים שבסוף אותו חודש היו צרכות לתקיימם הבהירות לבנותם. שנייתם הבהירו זאת נמרצות בהן צדקם, ואנו מאמינים שלא עלה על דעתם לאחסם עיקוליט מפלגתיים מעל לחובתם הבלתי-הממלכתי בעניין חיוני זה.

(3) סקלנו בכבוד ראש את כל הדבריות שפרטנו לעיל והגענו

לכל מסקנה שלפי אמת המידה של הטענה סבירה הנדרשת מן הנושא בתפקיד שר הבטחון לא היה השיר חייב להורות על אמצעי זהירות נוספים או סוגים מלאה שהוצעו לו על-ידי המטה הכללי של צה"ל, על-פי הערכה ויעוץ משותפים של ראש אמ"ן וראש המטה הכללי.

32. גם לגבי ראש הממשלה חלים הדברים-שאמרנו לעיל, בפרק-30,

על האחריות האישית בדרג הממלכתי. בהתאם לזה היה עליו לבחון כאן שתי בעיות עיקריות: (א) מה היה המידע, ואילו היו ההערכות שהובאו בפניו בידי ראש הממשלה, ומה ובאיזה פעולה בהתאם לכך? (ב) האם חייבת היתה בזמן את הממשלה כולה בכך לדון ולהחליט במאב בימים שלפני המלחמה?

מן הנICON היה שרראש הממשלה תמסור אינפורמציה על המצב בגבולות בישיבת הממשלה שלא מן המניין, אשר התקיימה ביום חמישי, 4 באוקטובר, שבו דיווחה על תוכניות נטיעת חוץ לארץ; וכן לא הייתה צריכה לחום על טרחתם של שרדים, שלא היו בתל-אביב ביום ו', 5 באוקטובר – בגלל ערב יום הciporit. יחד עם זאת, משבצת הוועדה שפעולותיה של ראש הממשלה במשך הימים המכרייעים שלפני המלחמה מעידות על גישה ההולמת את כובד האחריות שהיתה מוטלת עליה. מיד עם שובה בינהה, כפי שציינו, את סגן ראש הממשלה, שר הבטחון, השר גليلי, הרמטכ"ל וגאת תה-אלוף שלו להתייעצוה, בעיקר על המזב ברמת הגולן. בתום התייעצאות זואות היא החליטה, על סמך הערכת

המצב שהובאה לפניה, להעמיד את המצב בגבולות על סדר יומה של הממשלה, בישיבתה השבועית שנوعדה ליום ראשון הבא, 7 באוקטובר. ביום ששי, 5 באוקטובר, החלטה, על פי הידיעות המדאיגות שנטבלו באותו יום, לבנות את כל השירותים שנמצאו אותה שעה בתל-אביב. בישיבת זו הסמיכו מבחינתם השירותים הנוכחים את ראש הממשלה ואת שר הבזחון להחליט על גiros מלאים, אם יתעורר הצורך לכך במשך יותר כביפות. כך נתקבש מזביך הממשלה לבדר את מקום הימצאם של השירותים, כדי שאפשר יהיה לבנות את הממשלה בעה הצורך בධיפות.

עומדת לה, בראש הממשלה, הזכות הגדולה שעשתה שימוש בכורן בסמכות הכרעה שהייתה בידייה בתוקף הנסיבות, בשעת החירום של יום שבת בוקר. היא הכרעה בתובנה, בחוש בריאות ובמהירות לאוות גiros כל מערך המילואים, על אף שיקוליהם מדיניים כבדי משקל, ובכך עשתה מעשה חשוב ביותר להגנת המדינה.

למס' 33.

בסיום מסקנות דו"ח חלקி זו ראתה הוועדה לנוחץ לחזור ולציין כי למרות שארם טרמי את גבירות העדויות בכל אונגו למחלף המלחמה עד סיום שלב הבלתיה - הרי יש כבר בידייה עדויות רבות המעידות בברור כי אה"ל עמד במלחמה יוט הכנופרים בפני אחותן מן הקשיים ביוואר בו יכול למצוא את עצמו צבא כל שוהג - וידיו על העליונה. למרות המצב ההתחלתי החמור בו החל אה"ל את המלחמה, ולמרות המשגיט פגעונו בשלב זה - שבחוקם פורטו לעיל ובחוקם עוד יפורטו בהנמקות לדו"ח זה - , הרי לא רק שהצלחה לגיביס במהירות ללא אקדים מערך מילואים על כל מרכיביו המטוכבים, כמו שהוא היה, אלא אף בלם, תוך החתיגיות, פלישה מאסיבית של צבאות אויב שחטנו ותרגלו מערצת מאיימת זו במשך שנים, ונחנו בשלב הפתיחה מכל יתרונות ההפתעה. הצלחתו זו של אה"ל הושגה תוך קרבות רכיבים ויקרים תודות לגבורתם העילאית של

היילו על כל דרגותיה, לכוח האילתור הבלתי-נדלה של מפקדיו,
וליציבות וחוסן מבנהו הארגוני הבסיסי. עובדות אלה מחזקות את
הועדה בדעתה, כי לא זו בלבד שבכוחו של צה"ל לעמוד ב厰
ובתקף המskinsות המכאייבות משתמשות ממנה, - אלא שבכך יגביר
ויאדר את עוצמותו.

ניתן בירושלים היום ט' בניסן תשל"ד, (1.4.1974).

צ'סמן
צ'זק נבנצל, חבר

סאהם
משה לנדו, חבר

טראנס
שמעון אגרנט, יו"ר

חיים שטקוב, חבר

יגאל ידין, חבר

4

**משרד הבטחון
ארכיוון צהיל ומערכת הבטחון**

סִירֶקְהַתִּיק